

Rátkai Tímea¹

A tényleges életfogytiglani szabadságvesztés ítélkezési gyakorlata Magyarországon²

Absztrakt

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés a magyar büntetőjog legsúlyosabb szankciója, amely a halálbüntetés eltörlését követően került be a jogrendszerbe. A jelen tanulmány az első olyan átfogó empirikus kutatás, amely az összes hozzáférhető TÉSZ-es ítélet szisztematikus elemzésére vállalkozik. A vizsgálat célja nemcsak a bírósági gyakorlat statisztikai feltérképezése, hanem annak feltárása is, hogy milyen személyes, szociális és pszichés jellemzők mentén körvonalazódik a TÉSZ-re ítélték profilja. A kutatás 89 ügy elsőfokú ítéleteit, valamint a rendelkezésre álló másodfokú és kúriai döntéseket dolgozza fel, kiegészítve a halálozási, fellebbezési és kegyelmi adatokkal. A tanulmány kitér az ítéletek földrajzi és időbeli eloszlására, a bűncselekmények típusára, valamint azokra a mintázatokra, amelyek az ítélték életútjában, motivációiban és bírósági megítélésében ismétlődnek.

Kulcsszavak: tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés, ítélkezési gyakorlat, empirikus kutatás, bírósági döntések elemzése

Abstract

Life imprisonment without the possibility of parole is the most severe sanction in Hungarian criminal law, introduced after the abolition of the death penalty. This study is the first comprehensive empirical research that systematically analyses all available TÉSZ judgments. Its aim is not only to map sentencing practices statistically but also to explore the personal, social, and psychological characteristics that define the profile of those sentenced to TÉSZ. The analysis covers 89 first-instance decisions, along with available appellate and Supreme Court rulings, and includes data on mortality, appeals, and clemency petitions. The study also examines the geographical and temporal distribution of the judgments, the types of crimes committed, and the recurring patterns in the offenders' backgrounds, motivations, and judicial assessments.

Keywords: life imprisonment without parole, sentencing practice, empirical research, judicial decision analysis

I. Bevezetés

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés a magyar igazságszolgáltatás legsúlyosabb szankciója, amely a halálbüntetés eltörlését követően vált hazánk jogrendszerének részévé. A jogalkotó szándéka egy olyan szankció megalkotása volt, amely továbbra is lehetővé teszi a legsúlyosabb bűncselekmények elkövetőinek végleges kizárását a társadalomból, ugyanakkor megfelel a jogállamiság és az emberi jogok érvényesülésének

---

¹ KRE-ÁJK, Jogelméleti Tanszék, tanársegéd.

² DOI szám: 10.59558/jesz.2025.2.131

követelményeinek.

A bevezetés óta³ eltelt 25 év elég hosszú idő ahhoz, hogy alkalmas legyen a bírósági gyakorlat elemzésére, valamint arra, hogy következtetéseket vonjunk le a TÉSZ alkalmazásának mintázatairól. Az eddigi hazai szakirodalom a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel kapcsolatos ügyeket többnyire elszórtan, esettanulmányok formájában dolgozta fel, így a rendelkezésre álló tudásanyag jellemzően egyedi esetek bemutatására és azok jogi vagy büntetőpolitikai értelmezésére szorítkozott. A jelen kutatás ezzel szemben az első olyan empirikus alapú feldolgozás, amely egységes szempontok mentén, adatbázisra építve vállalkozik arra, hogy az összes elérhető TÉSZ-es ítéletet átfogóan elemezze.

A vizsgálat célja nem pusztán deskriptív, hanem elemző és értelmező jellegű: törekszik feltárni azokat a háttérösszefüggéseket, amelyek az ítéletek mögött meghúzódnak, legyen szó az elkövetők személyiségéről, szociális helyzetéről vagy az általuk elkövetett bűncselekményekről.

A kutatás egyik fontos célkitűzése annak vizsgálata, hogy milyen szociodemográfiai jellemzőkkel rendelkeznek azok a személyek, akikkel szemben a bíróságok a legsúlyosabb büntetést alkalmazták. Ennek érdekében részletes adatgyűjtést végeztem az elítéltek életkoráról, családi háttéréről, iskolai végzettségéről, pszichés állapotáról, illetve az esetleges szenvedélybetegségeikről vagy korábbi büntetett előéletükről. A személyes és társadalmi jellemzők elemzése lehetőséget ad arra, hogy láthatóvá váljanak azok a mintázatok, amelyek az elkövetők körében ismétlődnek, illetve azonosíthatóak legyenek olyan közös vonások, amelyek gyakrabban előfordulnak TÉSZ-es elítéltek esetében.

Emellett az ítéletek időbeli és területi eloszlásának vizsgálata lehetőséget kínál arra, hogy feltárjam az esetleges regionális eltéréseket, valamint megvizsgáljam, vajon az ítélezési gyakorlat milyen mértékben követte a jogszabályi változásokat, illetve mennyiben maradt következetesen a bűncselekmény jellegéhez igazított.

Harmadrészt a kutatás kitér a bűncselekmények jellegének vizsgálatára is. Különösen fontos a bűncselekmények típusának, minősítésének feltárása, az elkövetés motivációja, az áldozatok száma, az elkövetés eszköze, az eljárás során történt esetleges beismerés, továbbá az, hogy az elkövetés hány a bíróság milyen enyhítő vagy súlyosító körülményeket vett figyelembe.

II. Módszertan és az adatgyűjtés folyamata

A kutatás megkezdését megelőzően az Országos Bírósági Hivatal (OBH) részére benyújtott kutatási kérelem – amely a teljes bírósági szervezetrendszerre vonatkozott – támogatásban részesült. Ennek eredményeként az OBH a jogerős ítéletek darabszámát éves bontásban, valamint bíróságokként részletezve rendelkezésre bocsátotta. Ezt követően külön kutatási kérelmek kerültek benyújtásra a Törvényszékekhez és az Ítéletáblákhoz, amelyek – kivétel nélkül – támogatásukról biztosították a kutatást, és megküldték a vonatkozó anonimizált ítéleteket. Öt ítélet az időmúlás következtében már kizárólag a levéltári rendszerben volt elérhető, ezek beszerzésére is sor került.

A kutatás tárgyát képező összesen 89 elsőfokú ítélet közül hat esetben nem sikerült a dokumentumok beszerzése. Három ügyben a törvényszék azzal indokolta az elutasítást, hogy az anonimizálás még nem történt meg, és azt kapacitáshiányra hivatkozva nem tudják elvégezni. Egy esetben a hozzáférést zárt tárgyalás ténye zárta ki, míg két ügyben a törvényszék azzal az indokkal tagadta meg a hozzáférést, további indoklás nélkül, hogy az adott határozat

³ Az 1998. évi LXXXVII. törvény vezette be annak lehetőségét, hogy már első büntényesek esetében is lehetőség legyen a feltételes szabadságra bocsátás kizárására.

nem kutatható.

A vizsgált ügyek közül négy esetben nem került sor másodfokú eljárásra. A fennmaradó 86 ügyben született jogerős ítélet közül öt nem áll rendelkezésre az érintett ítélőtábla tájékoztatása szerint. Egy további esetben a hozzáférést zárt tárgyalás lehetetlenítette el.

A kiértékelés így 83 elsőfokú, 78 másodfokú, valamint 28 Kúria által hozott ítélet alapján indult. Összesen öt olyan terhelt szerepelt az adatbázisban, akik esetében sem első-, sem másodfokú döntés nem állt rendelkezésre. Ennek ellenére – figyelemmel arra, hogy ezek jellemzően közérdeklődésre számot tartó büntetőeljárások voltak – a terhelték szociodemográfiai jellemzői és a tényállásokhoz kapcsolódó információk az esetek túlnyomó többségében így is hozzáférhetőek voltak.

III. A TÉSZ-ítéletek száma és bírósági fórumok szerinti eloszlása

III.1. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéletek számának alakulása az elmúlt 25 évben, összehasonlításban a halálbüntetés korábbi ítélkezési gyakorlatával

A büntetés-végrehajtási szervezettől kapott adatok alapján 2023. december 31-ig összesen 86 jogerős tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésről (TÉSZ) szóló határozat született, melyeket a kutatás során teljeskörűen sikerült beazonosítani. Ezen felül a kutatás első szakaszának lezárásáig – 2024 folyamán – három további eset vált ismertté, amelyek szintén bekerültek az elemzett anyagba.

A TÉSZ eddigi történetének során két esetben történt meg, hogy az ítéletet később megváltoztatták, így ezek az elítéltek ma már nem TÉSZ büntetést töltenek.

Magyar László és társai sorozatban követtek el rablásokat idős emberek sérelmére. Megverték a sértetteket, majd megkötözték őket, így csikarva ki, hogy hol tartják az értékeiket. Végül megkötözve sorsukra hagyták a sértetteket, akik közül néhány meg is halt. A Debreceni Ítélőtábla 2009. december 16-án jogerőre emelkedett ítéletével társtettesként, nyereségvágyból és több emberen elkövetett emberölés büntette, 21 rendbeli rablás büntette és más bűncselekmények miatt halmazati büntetésül – mint többszörös visszaesőt – életfogytig tartó fegyházbüntetésre és 10 évi közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy feltételes szabadságra nem bocsátható⁴. Magyar 2010. december 9-én kérelmet nyújtott be a Magyar Köztársaság ellen a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságához, az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikkének megsértése, a feltételes szabadságra bocsátás nélküli életfogytig tartó büntetés kiszabása miatt, valamint sérelmezte a 6. cikk megsértését is. Az EJEB megállapította, hogy hazánk TÉSZ szabályozása nem tekinthető a testület felfogása szerinti mérsékelhető büntetésnek, így sérti az EJEE 3. cikkét⁵. A döntésre figyelemmel a Legfőbb Ügyészség, valamint a terhelt és védője felülvizsgálati indítványt nyújtottak be az egyezményesértés orvoslása érdekében. E felülvizsgálati indítványokat elbírálván a Kúria⁶ a korábbi ítéletet megváltoztatta, hogy a terhelt az életfogytig tartó szabadságvesztésből legkorábban 40 év letöltése után bocsátható feltételes szabadságra.

Kaiser Edét 2004-ben a Fővárosi Bíróság ítélte tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre⁷, mely ítéletet 2005-ben a Fővárosi Ítélőtábla helybenhagyott⁸. A tényállásban szereplő bűncselekmények közül a móri Erste Bank fiókjában történt brutális rablógyilkosság indokolta a legszigorúbb büntetés kiszabását, mely során nyolc ember

⁴ J. N. Sz. Megyei Bíróság 8.B.184/2006/385. számú ítélet, 2008.11.19.

⁵ Case of László Magyar v. Hungary Application no. 73593/10 (2014.05.20.).

⁶ Bfv.II.1812/2014/7. (2015. június 11.).

⁷ Fővárosi Bíróság, 4.B.343/2004. (2004.12.23.).

⁸ Fővárosi Ítélőtábla 1.Bf.564/2005/37. (2005.10.25.).

vesztette életét. Kaiser megkezdte büntetése letöltését, majd 2007-ben új bizonyítékok kerültek elő, a rendőrség elfogta Nagy Lászlót és Weiszdorn Róbertet, akik később ebben az ügyben beismerő vallomást tettek, és ennek következtében 2009 novemberében egy perújítási eljárás során a Fővárosi Bíróság felmentette Kaisert a móri bankrablás és gyilkosság vádja alól. Az egyéb általa elkövetett bűncselekmények miatt végül a Fővárosi Ítéltábla jogerősen 2011-ben 15 év fegyházra ítélte.⁹ Kaiser a teljes büntetés letöltése után 2020-ban szabadult a börtönből.

Ez az eset máig hivatkozási alapként szolgál a halálbüntetés elleni érvrendszerben, mely jól mutatja, hogy a büntető igazságszolgáltatás hibái a visszafordíthatatlan szankciók esetében véglegessé és helyrehozhatatlanná válnak. Kaiser Ede a móri bankrablás során elkövetett nyolcszoros emberölés tényleges elkövetőjeként való téves azonosítása alapján a halálbüntetés létezése esetén reálisan számolhatott volna a legsúlyosabb büntetés kiszabásával. Az ügy ezért paradigmaticus esetté vált annak alátámasztására, hogy a halálbüntetés alkalmazása a jogalkalmazás esendősége miatt súlyosan veszélyezteti az igazságszolgáltatás helyrehozhatóságának és erkölcsi megalapozottságának követelményét.

Az általam készített kiértékelés a fenti két ügy ítéleteit is tartalmazza, mivel a bírói gyakorlat vizsgálata csak ezek bevonásával tekinthető teljesnek.

A bevezetés óta eltelt 25 évben kiszabott ítéletek száma az ítélkezési fórumrendszer szerinti megoszlásban az alábbiak szerint alakult:

	Elsőfokú ítélet	Másodfokú ítélet	Kúria
1999	1	0	
2000	0	1	
2001	1	0	
2002	2	1	
2003	4	3	
2004	1	3	
2005	2	1	
2006	2	2	
2007	0	2	
2008	4	0	
2009	0	3	
2010	3	2	1
2011	2	1	1
2012	9	5	
2013	13	8	
2014	9	7	1
2015	3	13	2
2016	6	6	6
2017	5	4	3
2018	6	3	1
2019	1	5	
2020	5	2	2
2021	5	5	2
2022	2	3	1
2023	3	2	1
2024 első félév		3	3

⁹ Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.73/2010/17. (2011. január 18.).

Összesen:	89 ¹⁰	85 ¹¹	24 ¹²
-----------	------------------	------------------	------------------

1. ábra: ítéletek száma az ítélkezési fórumrendszer szerinti megoszlásban

Négy esetben az elítélt lemondott a fellebbezési jogáról: közülük hárman közvetlenül az elsőfokú ítélet kihirdetését követően, egy fő pedig még a másodfokú tárgyalás előtt. Figyelemre méltó, hogy a négy ügyből kettőben szülő követte el a legsúlyosabb, életellenes bűncselekményt saját gyermeke ellen.¹³

A vizsgálat keretében indokoltnak látszott a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásának gyakoriságát összevetni a halálbüntetés alkalmazásának utolsó huszonöt évében tapasztalható ítélkezési gyakorlattal. Előfeltevés az volt, hogy a TÉSZ-ítéletek száma jelentősen meghaladja majd a halálos ítéletek számát, mivel a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés – ellentétben a halálbüntetéssel – jobban összeegyeztethető a bírói lelkiismerettel és az alapjogi követelményekkel, továbbá az új szankció lehetőséget hagy a jogalkalmazási hibák későbbi korrekciójára.

Az empirikus adatok azonban nem támasztották alá ezt a feltételezést: 1964 és 1999 között összesen 103 alkalommal szabtak ki halálbüntetést,¹⁴ így ebben az időszakban több ilyen ítélet született, mint TÉSZ az azt követő első huszonöt évben. E különbség elsődleges oka valószínűsíthetően az, hogy a TÉSZ bevezetését követő kezdeti időszakban a bíróságok még visszafogottan éltek az új büntetési nem alkalmazásával. Az évek előrehaladtával azonban az ítélkezési gyakorlatot érezhetően alakította a szankció társadalmi elfogadottságának növekedése, valamint a jogszabályi környezet változása is. Utóbbi többek között a bünszervezetben elkövetett bűncselekmények, illetve az erőszakos többszörös visszaesők esetében kizárta a bírói mérlegelés lehetőségét, és kötelezővé tette a legsúlyosabb büntetés, azaz a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását.

III.2 A TÉSZ-ítéletek számszerűsége és bírósági fórumok szerinti eloszlása

¹⁰ Az adatok között nem szerepelnek azok az elsőfokú ítéletek, melyek esetében az Ítéletábla nem hozott jogerős döntést, és azok az ítéletek sem, melyek esetében az ítéletábla a döntést később megváltoztatta és biztosította az elítélt számára a feltételes szabadság lehetőségét.

¹¹ Négy alkalommal fordult elő, hogy a terheltek nem éltek a fellebbezés lehetőségével, és elfogadták az elsőfokon kiszabott tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést. Különösen érdekes kérdés, hogy valaki miért dönt úgy, hogy nem él a másodfokú jogorvoslat lehetőségével, miután megkapta a legsúlyosabb kiszabható büntetést. Nagy János Dániel ügyében az ítélet egyértelmű választ ad erre a kérdésre: „I. r. vádlott tulajdonképpen apatikusan beletörődve viselte a büntetőeljárásban a rá váró büntetés kiszabását, a büntetőeljárás során végig az az egyetlen cél vezérelte, hogy a büntetőeljárás minél hamarabb befejeződjön az ő vonatkozásában.” Két másik eljárás során az elítéltek saját gyermekük életének kioltásáért feleltek, ami arra utal, hogy az ítélet elfogadásának hátterében lelkiismereti okok állhattak. Ezt támasztja alá Árvai Anikó esete is, aki a másodfokú tárgyalást megelőzően visszavonta fellebbezését, kifejezetten erkölcsi indokokra hivatkozva. A negyedik eljárás kapcsán sem az ítélet sem az esettel kapcsolatos híradások nem tartalmaznak információt arról, miért nem került sor fellebbezésre.

¹² A többi ügy esetében harmadfokú döntést nem találtam; nem zárható ki, hogy egyes esetekben ilyen határozat született, ám azok nem hozzáférhetők, illetve az is valószínűsíthető, hogy bizonyos ügyekben jelenleg is folyamatban van az eljárás a Kúria előtt.

¹³ Árvai Anikó – aki az egyetlen jelenleg élő női TÉSZ-re ítélt fogvatartott – benyugtatózta és leitatta gyermekét, majd több mint 100 kézzírással végzett vele. A 8 éves kislánynak azért kellett meghalnia, mert anyja így akart bosszút állni az apán.

Greskó László korábban többször is börtönben ült erőszakos bűncselekmények miatt. Legutolsó büntetéséből 2006 végén szabadult feltételeesen, ekkor megpróbált visszatérni a családjához, sikertelenül, amiből azt feltételezte, hogy feleségének új párkapcsolata van. 2007 februárjában Greskó László előbb 18 éves fiát, Lászlót ölte meg, hogy ne tudjon segítséget hívni. Ezután 10 éves kislányát, Izabellát, majd feleségét, Erikát is meggyilkolta. A gyilkosságokat baltával követte el, áldozatai ágyban feküdtek, és nem mutattak ellenállást.

¹⁴ A feldolgozás alapjául a halálbüntetések tekintetében a Nemzeti Emlékezet Bizottságának részvételével folyó kutatás során összeállított, az 1945. február 4-től az utolsó halálbüntetés végrehajtásáig, 1988. július 14-ig hazai bíróságok jogerős ítélete alapján kivégzettek névsora szolgált.

Az eddigi 89 esetben az elsőfokú ítéletet a törvényszékek az alábbi elosztásban hozták meg. A korábbi szervezetrendszer szerinti bíróságok ítéleteit az adott megyében/fővárosban hatáskörrel rendelkező illetékes bíróságoknál tüntettem fel.

Fővárosi Törvényszék	16
Miskolci Törvényszék	9
Budapest Környéki Törvényszék	9
Kecskeméti Törvényszék	7
Pécsi Törvényszék	6
Szegedi Törvényszék	6
Szolnoki Törvényszék	6
Gyulai Törvényszék	5
Kaposvári Törvényszék	5
Veszprémi Törvényszék	5
Debreceni Törvényszék	4
Győri Törvényszék	2
Tatbányai Törvényszék	2
Balassagyarmati Törvényszék	2
Székesfehérvári Törvényszék	1
Egri Törvényszék	1
Szekszárdi Törvényszék	1
Szombathelyi Törvényszék	1
Zalaegerszegi Törvényszék	1
Nyíregyházi Törvényszék	0

2. ábra: Az elsőfokú ítéletek a törvényszékek szerinti eloszlásban

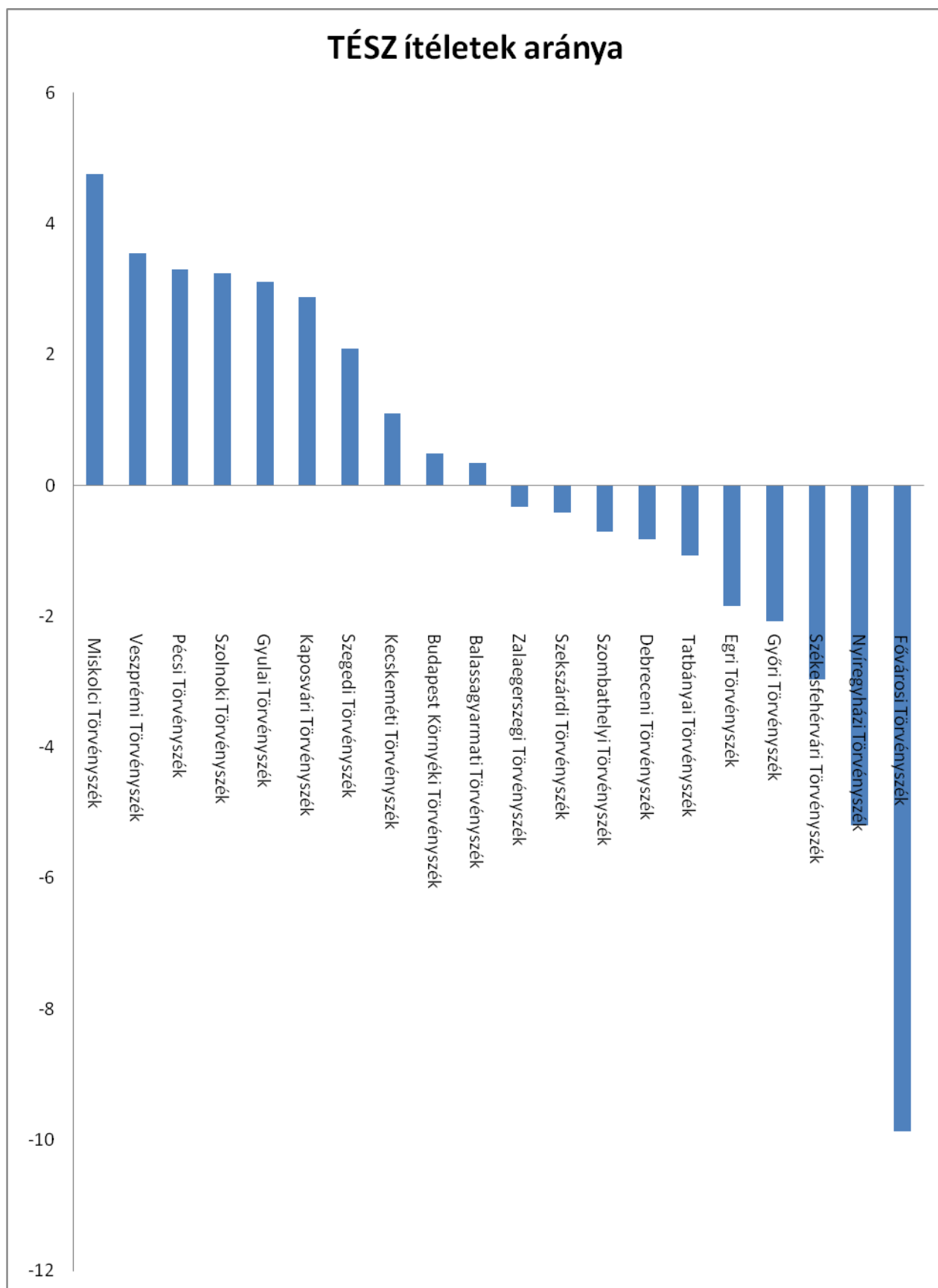
Érdekes lehet összevetni azt, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés ítéletét az összeshez képest milyen arányban hozták meg az egyes törvényszékeken, valamint azt is, hogy az adott törvényszékek milyen arányban vesznek részt az ország teljes büntetőperes ügyforgalmában.¹⁵

	Ítéletek száma	TÉSZ ítéletek aránya	büntető ügyteher aránya országosan	Eltérés az ügyteherhez képest
Fővárosi Törvényszék	16	17,98%	27,85%	- 9,87
Miskolci Törvényszék	9	10,11 %	5,35 %	+ 4,76
Budapest Környéki Törvényszék	9	10,11 %	9,62 %	+ 0,49
Kecskeméti Törvényszék	7	7,87 %	6,76 %	+ 1,11
Pécsi Törvényszék	6	6,74 %	3,43 %	+ 3,31

¹⁵ Az OBH elmúlt 10 évet átfogó statisztikája alapján.

Szegedi Törvényszék	6	6,74 %	4,65 %	+ 2,09
Szolnoki Törvényszék	6	6,74 %	3,5 %	+ 3,24
Gyulai Törvényszék	5	5,62	2,51 %	+ 3,11
Kaposvári Törvényszék	5	5,62	2,47 %	+ 2,88
Veszprémi Törvényszék	5	5,62	2,07 %	+ 3,55
Debreceni Törvényszék	4	4,49	5,31 %	- 0,82
Győri Törvényszék	2	2,25	4,32 %	- 2,07
Tatbányai Törvényszék	2	2,25	3,23 %	- 1,07
Balassagyarmati Törvényszék	2	2,25	1,9 %	+ 0,35
Székesfehérvári Törvényszék	1	1,12	4,09 %	- 2,97
Egri Törvényszék	1	1,12	2,96 %	- 1,84
Szekszárdi Törvényszék	1	1,12	1,53 %	- 0,41
Szombathelyi Törvényszék	1	1,12	1,82 %	- 0,7
Zalaegerszegi Törvényszék	1	1,12	1,45 %	- 0,33
Nyíregyházi Törvényszék	0	0	5,2 %	- 5,2

3. ábra: TЭСZ ítéletek és az országos ügyteher aránya Törvényszékekenként

4. ábra: A T&EJ-ítéletek aránya az egyes törvényszékek büntetőügyi ügyterhének arányához viszonyítva (kezdve a legmagasabb arányban T&EJ ítéletet hozó törvényszékekkel)

A fenti adatokból az alacsony minta okán még megalapozott következtetés nem vonható le az ítélkezési gyakorlat tekintetében, hiszen például a „Szita Bence gyilkosság” kapcsán egy eljárásban három terheltet is TЭСZ-re ítéltek egy eljárásban, ami a Kaposvári Törvényszék ilyen ítéleteinek több, mint a felét teszi ki. Az azonban mindenképp figyelemfelkeltő, hogy van olyan törvényszék (Nyíregyházi Törvényszék), mely az országos ügyteher több, mint öt százalékát tárgyalja, ezzel a 20 törvényszék közül ügyteher tekintetében a hatodik helyen áll, azonban az elmúlt 25 évben még nem hozott tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel záruló ítéletet, továbbá két olyan törvényszék is van (Székesfehérvári Törvényszék és a Zalaegerszegi Törvényszék) melyek esetében az 1-1 ilyen ítélet esetében a terhelt erőszakos többszörös visszaeső minősítése a bírói mérlegelést kizárta.

Fontos megjegyezni, hogy nem minden büntetőeljárás zárult már első fokon ilyen tartalmú ítélettel. Az elsőfokú ítéletben 22 esetben nem került sor a feltételes szabadságra bocsátás kizárására. Az alábbi táblázat az ítélőtáblánként meghozott másodfokú határozatok számát mutatja be, valamint azt, hogy ezek milyen arányban végződtek az elsőfokú ítélet súlyosításával.

A kutatás ezen része ugyan rámutat arra, hogy a jogerős ítéletek milyen arányban dőltek el a legsúlyosabb büntetés irányába másodfokon, de az eredmény akkor lenne teljes, ha arra is lenne adatunk, hogy a másodfokú bíróságok milyen arányban enyhítették az első fokon kiszabott tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést, így az ítélőtáblák ítélkezési gyakorlata teljes körűen nem elemezhető.

	Jogerős ítéletek száma	Súlyosítások száma	Súlyosítások aránya
Fővárosi Ítélőtábla	27	8	29,62 %
Szegedi Ítélőtábla	21	8	38,09 %
Debreceni Ítélőtábla	14	2	14,28 %
Pécsi Ítélőtábla	11	4	36,36 %
Győri Ítélőtábla	10	0	0%
Legfelsőbb Bíróság	2	-	-
Nem volt másodfok	4	-	-

5. ábra: Jogerős ítéletek és a súlyosítások aránya az Ítélőtáblák döntései szerint

Ahogy arról már korábban is szó volt a 89 ítélet nem 89 büntetőeljárás során született meg, több esetben is előfordult, hogy egy büntetőügy kapcsán több terhelt is megkapta a legsúlyosabb kiszabható ítéletet. Öt esetben 2 elkövetőt ítéletek tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre, három esetben pedig egy eljárásban 3-3 elkövetőt. Utóbbi három bűncselekmény kiemelkedő súlyú volt.¹⁶

¹⁶ Az első ilyen esetben Bogdán Józsefet és a másodrendű Kertész Józsefet 14. életévét be nem töltött személy elleni, előre kitervelten, különös kegyetlenséggel, Bogdán esetében nyereségvágyból is elkövetett emberölésben társtettesként, a gyerek egykori nevelőanyját, Polcz Erikát a négyszeresen minősített emberölésre felbujtásban találta bűnösnek. Ő voltak azok, akik 2012. október 29-én, a Somogy megyei Sántos külterületén meggyilkolták a 11 esztendő Szita Bencét.

A második eset romagyilkosságok néven került be a hírekbe: Kiss Árpád és testvére, Kiss István, valamint Pető Zsolt 2008-ban és 2009-ben összesen kilenc helyszínen hajtott végre fegyveres támadást román otthonai ellen. A bűncselekmény-sorozat következtében hat ember, köztük egy gyermek halt meg, míg további öt ember szenvedett súlyos sérüléseket.

A harmadik bűncselekmény során összesen 71 illegális határátlépő veszítette életét. Az embercsempész sofőr már az út során észlelte, hogy a jármű rakteréből kiabálás és dörömbölés hallatszik, majd később – miután minden hang elcsendesedett – főnökei utasítására az A4-es autópálya leállósávjában hátrahagyta a járművet. A teherautóra a rendőrség egy nappal később talált rá, ekkor nyitották ki a rakteret is. Fontos kiemelni, hogy ez volt a legtöbb halálos áldozatot követelő bűncselekmény az elemzett esetek között. Ennek ellenére ez volt az egyetlen ügy,

Azon nyolc büntetőeljárás közül, amelyekben több elkövetőt is tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték, négy esetben az elítéltek rokoni kapcsolatban álltak egymással. Három ügyben testvérek, egy esetben pedig apa és fia kapták meg egyszerre a legsúlyosabb büntetést.

A rendelkezésemre álló és jelenleg elérhető határozatok alapján az elítéltek összesen 24 alkalommal terjesztettek elő felülvizsgálati indítványt a Kúriához. Ezek közül egy esetben két különböző határozat is született, mégpedig Magyar László ügyében, amelyet korábban már részletesen bemutatam. Első alkalommal a Kúria változatlanul hatályban tartotta az első- és másodfokú bíróságok ítéleteit. A második döntés azonban az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) állásfoglalása nyomán született, és ebben a Kúria 40 évben határozta meg a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét.

További egy esetben a Kúria hatályon kívül helyezte az Ítéletábla ítéletét, és új eljárás lefolytatására kötelezte a másodfokú bíróságot. Az így született új másodfokú döntés – az eredetihez hasonlóan – tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre súlyosította a törvényszék ítéletét.

Egy alkalommal a Kúria elutasította a felülvizsgálati kérelmet, míg a fennmaradó 20 esetben az első- és másodfokú ítéleteket hatályukban fenntartotta.

III.3 A vizsgált fogvatartotti kör halálózásával kapcsolatos adatok

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt személyek száma az ítéletek megváltoztatása nyomán 89-ről 87-re módosult. E 87 fő közül a rendelkezésre álló adatok alapján heten hajtottak végre sikeres öngyilkosságot a fogvatartás ideje alatt, 2023 év végéig:

2007	1 fő	A jogerős ítéletet követő ötödik évben
2008	1 fő	A jogerős ítéletet követő negyedik évben
2012	1 fő	N.A.
2013	1 fő	A jogerős ítéletet követően egy hónappal
2015	1 fő	A jogerős ítéletet követő kilencedik évben
2016	2 fő	A jogerős ítéletet követő hatodik és tizenkettedik évben

6. ábra: A TЭСZ-re ítélt elkövetők befejezett öngyilkosságára vonatkozó adatok éves bontásban

Az öngyilkosságok számának alakulását vizsgálva megállapítható, hogy a 2014-ben bevezetett kötelező kegyelmi eljárás jelentős változást hozott a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték körében. Az eljárás bevezetését követően az öngyilkosságok száma radikálisan visszaesett: 2016 óta egyetlen ilyen eset sem fordult elő ebben a fogvatartotti csoportban.

A bevezetést követő három öngyilkosság hátterének vizsgálata arra utal, hogy ezekben az esetekben sem a büntetés véglegessége, hanem egyéb, elsősorban egzisztenciális tényezők játszottak meghatározó szerepet. Ezt erősíti meg az a körülmény is, hogy mindhárom elkövető esetében jelentős idő telt el az ítélet jogerőre emelkedése óta. Mindannyian ugyanazon körleten töltötték büntetésüket a Szegedi Fegyház és Börtönben, és ismerték egymást. Elsőként Ember Zoltán követett el öngyilkosságot, aki a visszatérő megélhetési nehézségeire hivatkozott, bevétel hiányában nem tudott kávé és cigarettát vásárolni magának. Ezt követően, mintegy

---

amelyben első fokon nem életfogytig tartó szabadságvesztést, hanem 25 év fegyházat szabtak ki mindhárom vádlott esetében. Ezt súlyosította később a Szegedi Ítéletábla mindhárom elkövető esetében tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre.

egy évvel később, Szabó Zoltán és Miklósi Viktor – akik cellatársak voltak – közös elhatározással vetettek véget életüknek.

Megállapítható tehát, hogy a kötelező kegyelmi eljárás rendszerbe iktatása pszichológiai szempontból is kedvező hatást gyakorolt, mivel hozzájárulhatott az öngyilkossági hajlam csökkenéséhez a TÉSZ-re ítélték körében.

Hat elítélt esetében természetes halál okán következett be a halálozás:

2014	1 fő	A jogerős ítéletet követő tizenharmadik évben
2017	1 fő	A jogerős ítéletet követő harmadik évben
2019	2 fő	A jogerős ítéletet követő ötödik évben
2022	1 fő	N.A.
2023	1 fő	N.A.

7. ábra: A TÉSZ-re ítélt elkövetők természetes halálozásának adatai éves bontásban

A fenti hat fogvatartott közül, akik természetes okból veszítették életüket, háromról már esett szó a tanulmányban: Szita Bence, a 11 éves kislány gyilkosai mindhárman az elkövetést követő öt éven belül hunytak el a büntetés-végrehajtási intézetben.

III.4. *Kegyelmi kérelemmel kapcsolatos adatok*

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága az adatigénylés alapján küldött tájékoztatója alapján 1999. március 01 és 2023. december 31. között 11 fő tényleges életfogytiglani szabadságvesztést töltött fogvatartott vonatkozásában került rögzítésre kegyelmi kérelem továbbítására vonatkozó kérelem. Ezen személyek közül 8 fő esetében egy, 3 fő vonatkozásában kettő alkalommal került rögzítésre ilyen bejegyzés.

IV. *Az elítéltek személyes és társadalmi jellemzői*

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéletek vizsgálatakor nem csak a bűncselekmény jellege és az ítéleti indoklás hordoz releváns információt, hanem az is, hogy kik azok az emberek, akiket végül a legsúlyosabb büntetésre ítélték. A kutatásomban célom volt közelebbről megismerni az elítéltek demográfiai és társadalmi hátterét, szociális viszonyaikat, valamint pszichés és pszichológiai jellemzőiket.

A fejezet első részében az életkori sajátosságokat vizsgálom az elkövetés időpontjában: milyen életkorban követték el a legsúlyosabb bűncselekményeket, és ennek alapján következtetéseket vonok le arra, hogy statisztikailag mennyi esélyük van megérni a kötelező kegyelmi eljárást. Ezt követően az állampolgárság, anyanyelv, a családi állapot és a gyermekek száma mentén mutatom be az elítéltek személyes hátterét.

A társadalmi státusz és szociális körülmények elemzése során külön figyelmet fordítok az iskolai végzettségre, a munkavállalásra, a jövedelmi helyzetre, valamint arra, hogy az elítéltek korábban voltak-e már büntetve, és amennyiben igen, úgy milyen típusú bűncselekmények okán van büntetett előéletük.

Végül külön alfejezetben foglalkozom a pszichés és pszichológiai jellemzőkkel, melyek a legtöbb esetben nemcsak az elkövető személyiségjegyeit mutatják be, hanem közvetlen hatással vannak az elkövetés motivációjára és módjára is. Itt az elítéltek kórtörténetében visszatérően megjelenő diagnózisok, mentális zavarok és viselkedési minták elemzésére kerül sor.

A fejezet célja tehát az, hogy a lehető legteljesebb képet adja arról a társadalmi és pszichológiai közegről, amelyből a TÉSZ-re ítélték többsége származik.

IV.1. Az elkövetők életkora és a kötelező kegyelmi eljárás időpontjáig való túlélés valószínűsége

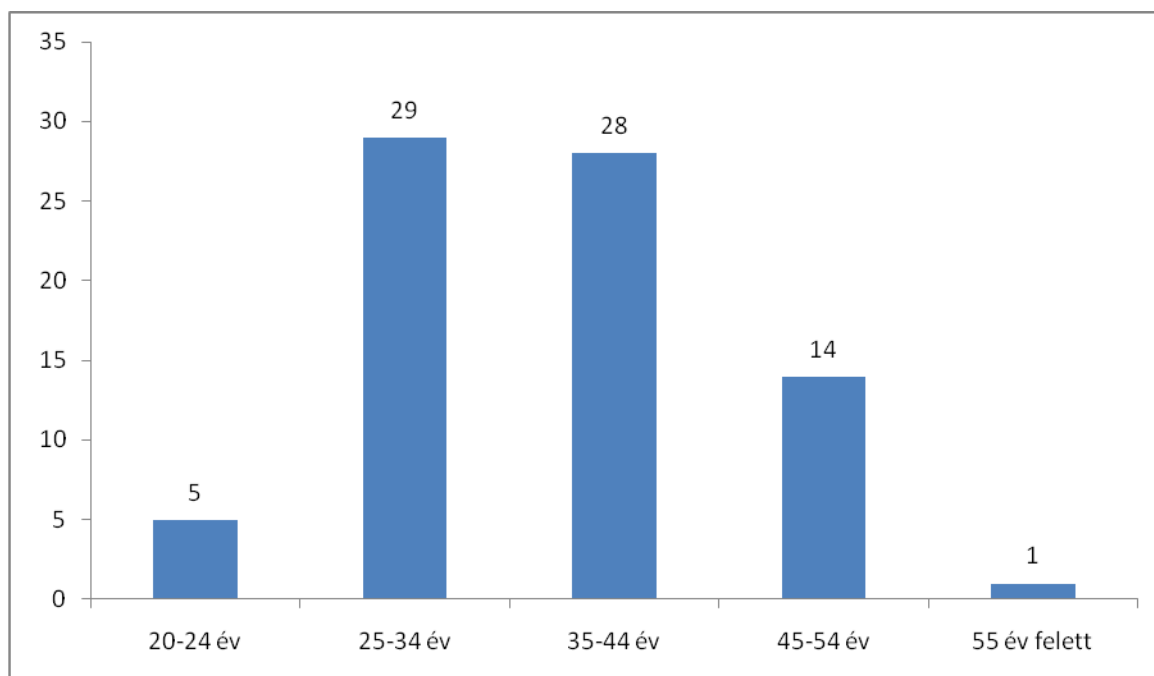
A fejezet célja kettős. Egyrészt arra kíván rámutatni, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján az elkövetők jellemzően életük mely szakaszában jutnak el a legsúlyosabb büntetés kiszabását indokló bűncselekményük elkövetéséig. Másrészt az életkor vizsgálata egy további, kifejezetten gyakorlati szempontból is releváns: az elítéltek életkilátásai szoros összefüggésben állnak azzal, hogy tényleges eséllyel elérhetik-e a törvény által előírt, negyven év elteltével esedékes kötelező kegyelmi eljárás időpontját.

Noha a jogszabály¹⁷ a kegyelmi eljárás kezdeményezésének kezdő időpontját a büntetés végrehajtásának megkezdéséhez köti, ez az információ az ítéletek szövegéből rendszerint nem állapítható meg egyértelműen. Ugyanakkor az ilyen, kiemelkedő súlyú bűncselekmények esetében általánosan tekinthető, hogy az elkövető elfogása legkésőbb néhány hónappal a bűncselekmény elkövetését követően megtörténik. Ezért az elemzés során az elkövetéskori életkort vettem alapul.

A vizsgálat első lépéseként az érintett elítéltek elkövetéskori életkorát rögzítettem. Ezt az adatot túlnyomórészt az ítéletek személyi körülményeket ismertető részeiből lehetett kinyerni. Ugyanakkor néhány esetben – elsősorban az ítéletek anonimizálása következtében – ez az információ nem volt elérhető, illetve azokra az ügyekre vonatkozóan sem állt rendelkezésre, amelyekről a bíróságok nem küldtek ítéletet. Azokban az esetekben, melyekben az elkövetéskori életkor az ítéletből nem volt megállapítható, viszont volt elérhető, megbízható hírforrásból származó sajtóinformáció, az adatokat ezekből egészítettem ki. Ilyen esetekben elsősorban az ítélethirdetésről kiadott hivatalos bírósági sajtóanyagokra, illetve hiteles hírportálokon megjelent tudósításokra támaszkodtam, amelyek tartalmazták az elítéltek életkorára vonatkozó adatokat, lehetővé téve így az elkövetés időpontjában betöltött életkor meghatározását. A rendelkezésre álló adatok elemzése alapján az elkövetés idején betöltött életkor tekintetében az alábbi megállapítások tehetők:

---

¹⁷ 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról.

8. ábra: A TÉS-re ítélt elkövetők életkorának jellemzői

Tekintettel arra, hogy a hatályos jogi szabályozás szerint TÉS csak arra a terheltre szabható ki, aki a bűncselekmény elkövetésekor a 20. életévét betöltötte a legfiatalabb kategóriába a 20-24 éves korosztályt soroltam. Ez az időszak az identitáskeresés, önállósodás és a felnőtt szerepekbe való belépés időszaka. Az egyének gyakran kísérleteznek különböző életstílusokkal és karrierlehetőségekkel.¹⁸ Ebben az életkori sávban az útkeresés jellemző élethelyzete miatt az egyének fokozottan kitéttek a deviáns magatartásformák kialakulásának. Bár ebben az időszakban megjelenhetnek az első bűnelkövetések, ezek jellemzően kisebb súlyú cselekmények, és ritka, hogy valaki azonnal a legsúlyosabb bűncselekményekkel kezdi meg a bűnözői pályát. Inkább egy fokozatos, lépcsőzetes súlyosbodás figyelhető meg az elkövetett cselekmények súlyosságában.¹⁹ Ezt a tendenciát támasztja alá az a kutatási eredmény is, miszerint a vizsgált 89 tényleges életfogytiglanra ítélt személy közül mindössze öt tartozott ebbe a fiatal felnőtt korosztályba az elkövetés időpontjában.

Bár árnyalatnyi a különbség, a kutatás mégis azt mutatja, hogy a legtöbb elkövető, akit tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélnék, a 25-34 éves korosztályból kerül ki. A statisztikai adatok alapján a bűnelkövetők számában a 25. életév után fokozatos visszaesés figyelhető meg. A legtöbben ebben az időszakban munkát vállalnak, családot alapítanak, stabilizálódik az élethelyzetük. Azok esetében viszont, akiknél megmarad a bűnelkövetés, gyakran súlyosabb formát ölt. A bűnözői karriert építők esetében ez az időszak már a korábbi bűnözői életút folytatása, gyakran már visszaesőként. Ebben az életkorban gyakrabban fordulnak elő erőszakos vagy vagyoni elleni súlyosabb bűncselekmények, amelyek már nem impulzívok, hanem tudatos elhatározásból fakadnak.²⁰

Egyetlen különbséggel ugyanannyi TÉS büntetést töltő elítélt van a 35-44 éves korosztályban. A kriminológiai statisztikák és életút kutatások egybehangzóan azt mutatják,

¹⁸ Erikson, Erik H.: Az emberi fejlődés nyolc korszaka. In Buda Béla (szerk.): Pszichológiai szemelvények. Tankönyvkiadó, Budapest, 1991, 359–370. o.

¹⁹ Csúri Andrea: A fiatal felnőtt életszakasz büntetőjogi szabályozásának lehetőségei. In Lévay Miklós – László Viktor (szerk.): A büntetőjog dogmatikája és gyakorlata. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2018, 193–209. o.

²⁰ Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin – Kerecsi Klára – Lévay Miklós (szerk.): Kriminológia. Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest, 2020, 262. o.

hogy ebben a korban a bűnelkövetés általános gyakorisága tovább csökken,²¹ ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy ebben a korosztályban ne fordulnának elő súlyos bűncselekmények, sőt, az életkorral jellemzően változik a bűnelkövetés jellege. Az ebbe a korosztályba tartozó bűnelkövetők jelentős része visszaeső, sok esetben már hosszabb bűnelkövetői múlttal rendelkezik. Az ilyen személyeknél a bűnelkövetés nem impulzív, hanem életvitelszerű. A „kriminálkarrier” ekkorra éri el a legsúlyosabb stádiumát. Az emberölések esetében nem ritka, hogy az elkövető a 35-44 éves korosztályhoz tartozik. Ezek az esetek sokszor kapcsolati erőszakhoz, családon belüli konfliktushoz vagy féltékenységhöz kapcsolódnak.

A következő korosztályban látványos visszaesés tapasztalható az ítéletekből kinyert adatokban, az ilyen korú elítéltek száma az előző korosztályhoz képest a felére csökken. Ez az adat is egybecseng a kriminológiai kutatások életkori sajátosságokra mutató eredményeivel, melyek a 45 év felettek körében jelentősen csökkenő bűnelkövetési gyakoriságot mutatnak.²² A 45-54 éves életkori szakaszra a társadalmi normákkal való fokozott azonosulás, a stabil életvezetés, valamint a kriminológiából való „kikapás” jellemző.

Végül egyetlen olyan elkövető volt, aki az 55 év feletti korosztályba sorolható, ő 57 évesen követte el a bűncselekményét mely miatt tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték, ez egybecseng a klasszikus kriminológiai modell, az ún. „age-crime curve” megállapításával, miszerint az 55 év feletti korosztályban a bűnelkövetés aránya jelentősen alacsonyabb, mint a fiatalabb életciklusokban. A hazánkban eddig elítélt legidősebb elkövető, Bogdán József a fogvatartásnak ötödik évében természetes halállal elhalálozott.

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt életkorának ismeretében következtetést vonhatunk le arról, hogy statisztikailag mennyi esélyük van arra, hogy a 40 év utáni kötelező kegyelmi eljárást megérjék. Ehhez szükséges ismernünk kell a férfiak tekintetében²³ születéskor várható átlagéletkort, ami 2024. január 01-jén 73,62 év.

Amennyiben abból a hipotetikus feltevésből indulunk ki – ez feltételezhetően nincs így, de tudományosan igazolható adat ezzel kapcsolatban nem áll rendelkezésre, így feltételezzük most ezt az idealizált állapotot –, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt fogvatartottak várható élettartama nem tér el jelentősen a szabad életet élő népesség átlagos élettartamától, úgy a kötelező kegyelmi eljárás megindítását statisztikailag kizárólag azok élhetik meg, akik az elítélésük alapjául szolgáló bűncselekményt 34 éves korukban vagy annál fiatalabban követték el.

Ez az elméleti küszöbérték a vizsgált mintában 35 elítéltet érint: közülük 5 fő a 24 év alatti, 29 fő pedig a 25–34 éves korcsoportba tartozik. Figyelemfelkeltő, hogy az összesen 7 öngyilkosságot elkövető elítélt közül öten e két korosztályból került ki, ráadásul a legmagasabb arány a 20–24 éves korosztályban jelentkezik, ahol az 5 főből ketten követték el öngyilkosságot. Az öngyilkosságok e korcsoporthoz való koncentrációja mögött feltételezhetően az a pszichológiai felismerés áll, hogy a rendkívül hosszú, szabadulás lehetősége nélküli élet kilátása elviselhetetlennek tűnik a fiatalabb elítéltek számára. Ezt a következtetést támasztja alá az is, hogy a vizsgált esetek közül csupán egy elkövető hajtotta végre tettét a kötelező kegyelmi eljárás bevezetését követően, vagyis a többség döntése még abban a jogi környezetben született, amelyben a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés valóban semmiféle szabadulási perspektívát nem kínált.

Fentiek alapján kijelenthető, hogy míg az idősebb korú – különösen 40 éves kor feletti

²¹ A magyarországi adatok szerint a bűnelkövetők aránya a 35–44 éves korosztályban jelentősen alacsonyabb, mint a fiatalabb korcsoportokban. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) 2007-es adatai alapján a 35–39 éves férfi elkövetők aránya 13,0%, míg a 40–44 éveseké 9,7% volt. Ezzel szemben a 20–24 éves korosztályban ez az arány 17,4%, a 25–29 éveseknél pedig 18,3% volt.

²² Központi Statisztikai Hivatal. (2007). *Az ismertté vált bűncselekmények és elkövetők Magyarországon*. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/orsz/ismertbun.pdf> (Letöltve: 2025.05.31.).

²³ Tekintettel arra, hogy egyetlen élő női elítélt van a nemek szerinti bontást nem végeztem el.

elkövetők esetében – a kötelező kegyelmi eljárást követő szabadulás lehetősége szinte kizárható. Mindez jogpolitikai szempontból is releváns kérdéseket vet fel, különösen az emberi méltósághoz való jog tükrében.

IV.2 Egyéb szociodemográfiai jellemzők

A vizsgált 89 tényleges életfogytiglanra ítélt személy között csupán két női elkövető szerepel, ami az összes elítélt 2,24%-át teszi ki. Ez az arány nem csupán alátámasztja, hanem még az általános kriminológiai trendekhez képest is megerősíti azt a megfigyelést, hogy az erőszakos bűncselekmények elkövetői oldalán markáns férfi dominancia figyelhető meg. Az ismertté vált emberölések 81–84%-át férfiak követik el, így a vizsgált minta még az általános arányokhoz képest is alacsonyabb női jelenlétet mutat. Mindez arra enged következtetni, hogy a kiemelten súlyos, tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel szankcionált emberölések esetében a női elkövetők aránya az átlagosnál is kisebb.²⁴

A női elkövetők esetében az emberölések hátterében jellemzően érzelmi indíttatás áll, ezek gyakran családi vagy párkapcsolati konfliktusokból erednek. Tipikus mintázat, hogy az áldozat közvetlen hozzátartozó – házastárs, élettárs vagy saját gyermek –, amely a tett személyes, intenzív érzelmi motivációját tükrözi. Ez a tendencia a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt nők esetében is megfigyelhető.

Árvai Anikó és Polcz Erika bűncselekményét korábban már bemutattam: mindketten a rájuk bízott – első esetben saját, második esetben nevelt – gyermeket ölték meg azért, hogy ezzel az édesapára hatást gyakoroljanak. Az esetek egyértelműen a gyermekek eszközként való felhasználásáról tanúskodnak, és jól illusztrálják, hogy bár a női elkövetők aránya alacsony a legsúlyosabb emberölések között, az elkövetési módok a férfiakhoz hasonlóan különösen kegyetlenek lehetnek.

Az elítéltek többsége magyar állampolgár: 65 fő esetében ez az ítéletből egyértelműen megállapítható. További 11 esetben a bírósági határozat ugyan nem tartalmaz kifejezett utalást az állampolgárságra, azonban az ügy körülményei alapján valószínűsíthető, hogy a terhelték magyar állampolgárok. Mindössze két olyan eset szerepel az adatbázisban, amelyekben az állampolgárság sem a döntésből, sem közvetett módon nem állapítható meg. A külföldi állampolgárok között hat román, két bolgár, valamint egy-egy szerb, afgán és szír állampolgár szerepel.

Az elkövetők többsége magyar anyanyelvű: 69 fő esetében ez egyértelműen megállapítható. További 11 esetben az ítéletben ugyan nem esik kifejezett szó erről, azonban az ügyek összes körülménye alapján valószínűsíthető ugyanez a megállapítás. Egy ítélet a részben magyar anyanyelvű megállapítást teszi. Négy elkövető esetében sem az ítélet, sem az eljárás során feltárt adatok nem utalnak egyértelműen az anyanyelvre. A fennmaradó esetek között két bolgár, egy pastu, valamint egy arab anyanyelvű személy szerepel.

A családi állapot tekintetében az ítéletek megfogalmazása nem egységes: az „egyedülálló”, „nőtlen”, „elvált” és „özvegy” kategóriák használata nem következetes. Emiatt nem állapítható meg egyértelműen, hogy az adott elkövető valóban soha nem élt házasságban, korábban házasságot bontott, vagy – ahogyan több esetben is előfordul – éppen azért szerepel egyedülállóként, mert a vele szemben indult eljárás a házastársa vagy élettársa megölése miatt folyik. A kiértékelés során ezért azt vizsgáltam, hogy az elkövetők milyen arányban kezdik meg szabadságvesztésük letöltését úgy, hogy kapcsolatukat még fennállónak tekintik.

Az elítéltek több mint fele – összesen 49 fő – az egyedülálló, elvált vagy özvegy

²⁴ Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin – Kerezsi Klára – Lévay Miklós (szerk.): Kriminológia. Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest, 2020, 377. o.

kategóriába sorolható. Hét esetben a büntetőeljárás megindításakor házasságban éltek, míg 27 elítéltnak élettársi kapcsolata volt. Öt fő esetében a családi állapotra vonatkozóan nem áll rendelkezésre információ.

A gyermekek számának feltüntetése tekintetében sem mutatnak az ítéletek egységes gyakorlatot. A legtöbb esetben kizárólag azok a gyermekek szerepelnek, akik az adott döntés szempontjából relevánsak: például akik után tartásdíjat állapítanak meg, vagy akik szülői felügyeleti joggal kapcsolatos eljárásban érintettek. Ugyanakkor több ítéletből az ügy összes körülménye alapján kikövetkeztethető, hogy a bíró figyelembe vette a nagykorú gyermekeket is. Előfordul továbbá öt olyan eset is, melyekben a gyermekeket ennél az adatnál feltüntetik, holott az eljárás éppen az ő meggyilkolásuk miatt indult. Tekintettel arra, hogy a tényleges körülmények pontosítása az elérhető információk alapján nem volt lehetséges, a tanulmányban az ítéletekben szereplő számadatokat vettem alapul.

A vizsgált adatok alapján 34 elítéltnak nincs gyermeke. Egy gyermekkel 18 fő, kettővel 14 fő, hárommal 9 fő rendelkezik. Négy, illetve öt gyermegről 3-3 elítélt esetében van információ. Nyolc esetben nem áll rendelkezésre adat a gyermekek számára vonatkozóan.

IV.3. Az elkövetők szociális háttere

A bűnözői életmód kialakításában meghatározó szerepet játszik az elkövető szociális háttere, amit számos kriminológiai kutatás is alátámaszt. A KSH adatai szerint²⁵ a bűnelkövetők között magas arányban találhatók alacsony iskolai végzettségű személyek. Az iskolázatlanság később a biztos munkahely és stabil jövedelem hiányához vezet, mely jelentős mértékben hozzájárul a bűnözői életmód kialakításához.

TÉSZ-bűncselekmény miatt elítéltek 7,86%-a (7 fő) nem végezte el az általános iskolát, míg 39,32%-uk (35 fő) esetében ez volt a legmagasabb befejezett iskolai végzettség. A vizsgált személyek 25,84%-a (23 fő) rendelkezik középfokú szakmai képesítéssel érettségi nélkül, 8,98%-uk (8 fő) érettségizett, további 5,6% (5 fő) pedig érettségi mellett szakképesítéssel is bír. A minta 4,49%-a (4 fő) felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Különösen figyelemre méltó, hogy a diplomás elítéltek mindegyike büntetlen előéletű volt a bűncselekmény elkövetése előtt. Az elítéltek 7,86%-a (7 fő) esetében nem áll rendelkezésre információ az iskolai végzettségéről.

A munkahelyi és jövedelmi viszonyokra vonatkozóan az elítéltek közül 32 fő nyilatkozott úgy, hogy letartóztatása előtt rendelkezett állandó munkaviszonnyal és rendszeres jövedelemmel. További 21 esetben a foglalkoztatás és a bevétel csupán alkalmi jellegű volt. Három elkövető úgy nyilatkozott, hogy megélhetését bűncselekményekből fedezte. Nyolcan nem dolgoztak, azonban szociális ellátásban vagy munkanélküli támogatásban részesültek, míg egy fő rokkantnyugdíjasként élt. Tizenötön azt jelezték, hogy sem munkaviszonnyal, sem jövedelemmel nem rendelkeztek. Kilenc esetben az ítéletek nem álltak rendelkezésre, vagy azokból nem volt megállapítható ez az információ. Összességében megállapítható, hogy – levonva azokat az eseteket melyekben nem áll rendelkezésre információ - a rendelkezésre álló információk alapján számítva a TÉSZ büntetést kapó elkövetők 60%-a nem rendelkezett stabil munkaviszonnyal és rendszeres jövedelemmel.

A legnagyobb életszínvonalbeli különbséget vélhetően Bereczki Sándor élte meg, aki a pécsi sörgyár logisztikai igazgatójaként 2011-ben nettó 600.000 Ft hivatalos, bejelentett jövedelemmel rendelkezett, továbbá a cég háromszintes családi házat és szolgálati autót is biztosított számára.

A korábbi bűnelkövetések vizsgálata különösen fontos annak megértéséhez, hogy az

²⁵ Központi Statisztikai Hivatal. (2018). Szociális statisztikai évkönyv, 2017. Budapest, Központi Statisztikai Hivatal.

elítéltek milyen előzmények után jutnak el ahhoz a bűncselekményhez, amelyért a legsúlyosabb büntetést szabják ki rájuk. A vizsgálat során egyrészt azt elemeztem, hogy az elkövetőket hány alkalommal ítélték el korábban, másrészt azt, hogy milyen típusú bűncselekmények szerepeltek ezekben az előzményekben, és ezek milyen gyakorisággal fordultak elő.

A korábbi ítéletek számára vonatkozóan összesen 11 esetben nem állt rendelkezésre pontos adat. Ezek az esetek három csoportba sorolhatók: egyrészt ide tartoznak azok, amelyekben az elsőfokú ítélet nem volt hozzáférhető; másrészt azok, amelyekben az elkövetőt korábban külföldön ítélték el, és erre vonatkozóan a feldolgozott ítélet nem tartalmazott konkrétumokat; harmadrészt pedig azok, amelyekben ugyan utalás történt a többszöri büntetett előéletre, de az ítélet kizárólag az ügy érdemi elbírálása szempontjából releváns előéleti döntéseket ismertette, a korábbi büntetések teljes körű dokumentálása nélkül.

Az eredmények alapján meglepően magas azok aránya (20,51%), akik a bűncselekmény elkövetése előtt büntetlen előéletűek voltak. Ez különösen azért figyelemre méltó, mert a vizsgálat kiinduló hipotézise az volt, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel sújtott elkövetők jellemzően egy fokozatosan súlyosbodó bűnözői pálya végén követik el azt a cselekményt, amely miatt a legsúlyosabb szankciót alkalmazzák velük szemben.

A korábban elkövetett bűncselekmények listája nem teljeskörű, mert bár a külföldi ítéletek esetében is felsorolja azokat a bíróság, azonban 18 esetben is előfordul, hogy ítéletnél csak egy bűncselekményt emel ki és az „és más bűncselekmények” fordulatot használja. Emellett azokban az esetekben, ahol csak az elítélt utolsó ítéleteit sorolja fel az ítélet értelemszerűen a korábbi bűncselekményeket nem tudtam feldolgozni.

Öt esetben nem állt rendelkezésre információ az elítélt korábbi bírósági előéletéről, további 16 esetben pedig az elkövetők büntetlen előéletűek voltak. A fennmaradó 68 személy korábban jellemző volt az erőszakos előéletet: az általuk elkövetett 74 bűncselekmény-típus közül az első tíz között a legsúlyosabb erőszakos cselekmények szerepelnek, köztük az emberölés és a súlyos testi sértés. Az adatok alapján a 68 elkövető közül 11 már követett el korábban emberölést, 19 főt pedig vontak már felelősségre súlyos testi sértés miatt.

Lopás büntette	35
Lopás vétsége	22
Garázdaság vétsége	19
Súlyos testi sértés büntette	19
Rablás büntette	17
Emberölés büntette	11
Garázdaság büntette	10
Személyi szabadság megsértésének büntette	9
Testi sértés büntette	9
Könnyű testi sértés vétsége	8

9. ábra: Az elkövetők által korábban elkövetett bűncselekmények

IV.4. Pszichés és pszichológiai jellemzők

A TÉS-re ítélt elkövetők pszichés jellemzői az ítéletekben szereplő igazságügyi szakértői vélemények alapján jól körvonalazhatók. A vizsgált 89 esetből 80-ban rendelkezésre álltak pszichológiai vagy pszichiátriai szempontból értékelhető adatok, így ezek alapján lehetőség nyílt a főbb mintázatok bemutatására.

A beszámíthatóság kérdésében a szakértők túlnyomó többsége azt állapította meg, hogy

az elítéltek tudata tiszta volt, elmebetegség nem állt fenn, és tetteik következményeit fel tudták mérni. Csak három esetben merült fel részleges beszámíthatóság, jellemzően valamilyen indulati krízishelyzet miatt.

A személyiségzavarra utaló megállapítások a vizsgált esetek több mint felében (54%) megjelentek. A leggyakrabban antiszociális vagy kevert antiszociális-narcisztikus személyiségprofil említettek a szakértők. Ezekre az elkövetőkre jellemző volt az empátia hiánya, a manipuláció, a normák semmibevétele és az agresszív viselkedés. Előfordultak paranoid, borderline és hisztrionikus típusú zavarok is, amelyek gyakran torzult énképpel, fokozott érzékenységgel vagy kapcsolati zavarokkal jártak együtt.

Szintén gyakori volt az érzelmi labilitás és az indulati kontroll problémája. Több esetben utaltak a szakértők arra, hogy az elkövetők nem voltak képesek higgadtan kezelni a feszültséget vagy konfliktusokat, és jellemzően impulzívan, erőszakosan reagáltak. Ezt a mintázatot gyakran megfigyelhetjük kapcsolati bűncselekményeknél, ahol féltékenység, családi viszály vagy elhagyástól való félelem állt a háttérben.

Az ítéletekben visszatérően megjelenik az empátiahiány és az áldozat szenvedésének semmibevétele. Többben közönyösen vagy érzelemmentesen beszéltek a cselekményről, néhányan kifejezetten szükségesnek vagy elkerülhetetlennek nevezték a gyilkosságot. Ez különösen az előre kitervelt, illetve többszörös emberölések esetén volt hangsúlyos.

A szociális kapcsolatok zavarai szintén jellemzőek voltak: a többség rendezetlen családi háttérrel, bántalmazásos gyermekkori múlttal vagy intézeti neveltetéssel rendelkezett. Ezek gyakran párosultak rosszul működő párkapcsolatokkal, elszigeteltséggel vagy az intimitástól való félelemmel.

A kognitív képességek tekintetében az elítéltek egy részénél (19%) alacsony IQ vagy enyhe értelmi fogyatékoság szerepelt, ami beszűkült gondolkodással és csökkent belátási képességgel társult. Ugyanakkor 14,5%-uk kifejezetten jó értelmi képességeket mutatott: ők gyakran verbálisan ügyesek, manipulatívok voltak, és képesek voltak saját helyzetüket torzított, de meggyőző módon előadni.

Szenvedélybetegségek ritkán jelentek meg a szakvéleményekben: alkohol- vagy drogfüggőség csak elszórtan, és jellemzően nem mint közvetlen motiváció. Az esetek döntő többségében a bűncselekmény nem szerhasználat hatása alatt történt.

Összességében a vizsgált elítéltek többsége pszichésen ép, de torzult személyiségstruktúrával és alacsony érzelmi kontrollal rendelkező személy. A szakértői vélemények egyértelművé tették, hogy a TÉSZ-re ítélték jelentős részénél olyan pszichés mintázatok figyelhetők meg, amelyek bár nem zárják ki a büntetőjogi felelősséget, mégis komoly jelentőséggel bírnak a bűncselekmény motivációjának, dinamikájának és az elkövető társadalmi beilleszkedési esélyeinek megítélése szempontjából.

V. Az elkövetett bűncselekmények típusa és körülményei

V.1. tényállások típusai

A tanulmány elkészítése során mind a 89 tényállás rendelkezésemre állt. Azokban az esetekben, ahol az elsőfokú bíróság nem küldte meg az ítéletet, több alkalommal sikerült azt másodfokú határozatból pótolni az információt, illetve – tekintettel arra, hogy ezek az ügyek szinte kivétel nélkül jelentős közérdeklődést váltottak ki – a sajtóbeszámolókból is releváns információkat tudtam kinyerni.

A feldolgozás során az egyes bűncselekményeket tartalmi jellemzőik alapján kategóriákba soroltam, annak érdekében, hogy az elkövetés mögötti motivációs tényezőket jobban értelmezni és összehasonlítani tudjam. Ez alapján végül a tényállásokat az alábbi hat

kategória szerint csoportosítottam:

V.1.1. Érdekvezérelt elkövetés

Ebbe a kategóriába tartozik a 89 eset több mint a fele (55%), összesen 49 elkövető. Azokat az eseteket soroltam ide, amelyeket a terhelt valamilyen közvetlen személyes előny megszerzése érdekében követett el. Az előny lehet anyagi (pl. örökség, tartozás elkerülése, rablás), de lehet vagyoni természetű is (pl. munkahelyi pozíció, kapcsolati befolyás). A közös jellemző, hogy az események mögött egy tudatos, célirányos motiváció áll, amelyben a másik ember halála eszközként jelenik meg egy kívánt előny eléréséhez.²⁶

V.1.2. Szerelmi indíttatású vagy párkapcsolati konfliktusból eredő emberölések

A második leggyakoribb elkövetési ok, 17 esetben volt ez az elkövető motivációja, ami az összes esetszám 19,10 %-a. Ebbe a kategóriába tartoznak azok az esetek, melyekben a bűncselekmény hátterében féltékenység, birtoklási vágy, párkapcsolati vagy családon belüli feszültség, szakítás, vagy elhanyagolástól való félelem áll. A gyilkosság motivációja jellemzően érzelmi túlfűtöttséghez köthető, és sok esetben indulati, illetve krízishelyzetben történik. A tettes és áldozat között általában korábbi vagy fennálló érzelmi-kapcsolati viszony áll fenn. (házastárs, élettárs, volt partner).²⁷

V.1.3. Indulati alapon elkövetett emberölések

A harmadik leggyakoribb elkövetési ok az indulat volt, amely 12 esetben, az összes ügy 13,48%-ában fordult elő. Ebbe a kategóriába azok az emberölések tartoznak, melyek közvetlen érzelmi feszültség, hirtelen indulat vagy konfliktus hatására következnek be. Az elkövetőt többnyire nem vezeti tudatos tervezés, a bűncselekmény spontán módon, egy adott szituációban kialakult vita, sérelem vagy frusztráció nyomán történik meg. Ezek az esetek gyakran utcai vagy alkalmi összeszólalkozásokhoz kapcsolódnak, és jellemző rájuk az elkövető

²⁶ Ebbe a kategóriába tartozik Ember Zoltán esete, aki csúszóhurkos gyilkos néven híresült el, és hozzá köthető a magyar kriminalisztika egyik legaljasabb módon végrehajtott sorozatgyilkossága. Ember Zoltán 2002. július 7-én, 2003. június 22-én, majd 2004. március 7-én hatolt be egyedül élő, idős emberekhez és egy filmemből ellesett módszerrel gyilkolta meg őket. A nyakukra és lábukra hurkot kötött, a kényszeredett testhelyzetből szabadulni akaró áldozatok pedig saját magukat fojtották meg.

Szintén ebbe a kategóriába sorolható Varga Sándor esete is, akinek neve a sajtóban a „Bonnie és Clyde”-ként elhíresült bűnözőpáros egyik tagjaként vált ismertté. 2008 és 2010 között többfős csoportot szervezett, amelyet halálbrigádnak nevezett el, és velük rablások és emberölések sorozatát követte el. A bűncselekmények elkövetésében barátnője is részt vett. Az ítéleti tényállás szerint Varga módszeresen, előre kiásott sírgödörbe lőtte le áldozatait, akik az életükért könyörögtek, mielőtt kivégezte őket.

²⁷ Bereczki Sándor esete jól illeszkedik az érzelmi indíttatású, párkapcsolati konfliktushoz köthető gyilkosságok kategóriájába. A Pécsi Sörgyár logisztikai igazgatójaként dolgozó, sikeres férfi 2011. augusztus 31-én magához vette engedéllyel tartott Beretta típusú maroklófegyverét, valamint 150 darab lőszert, majd lelőtte ügyvédként dolgozó volt élettársát és annak új partnerét. Az emberölést követően maga értesítette a rendőrséget.

Ugyanezen kategóriába sorolható Tarsoly Lajos is, aki gyakran és szívesen nyilatkozik a fogvatartása során. Jelenleg Bereczkivel azonos körleten tölti büntetését a Szegedi Fegyház és Börtönben. Tarsoly az ellene folyamatban lévő gyermek-elhelyezési perhez kapcsolódó pszichológiai szakértői vélemény elkészülte után hajtottá végre tettét: lelőtte gyermeke édesanyját, annak szüleit és új élettársát. A támadás következtében két áldozat a helyszínen életét vesztette, míg az anya és annak édesapja a gyors orvosi beavatkozásnak köszönhetően életben maradtak.

érzelmi túlfűtöttsége, alacsony impulzuskontrollja.²⁸

V.1.4 Motiválatlan emberölések

A negyedik leggyakoribb elkövetési kategóriát – meglepő módon – azok az emberölések képezik, amelyek esetében a büntetőeljárás során nem sikerült egyértelműen feltárni a bűncselekmény indítékát. Figyelemre méltó, hogy ezek száma meghaladja például a szexuális motivációval elkövetett emberöléseket. Az ítéletek között öt ilyen bűncselekmény szerepel, mely az összes elkövetés 5,62 százaléka.²⁹

V.1.5. Szexuális kontextusú emberölés

A szexuális indíték az utolsó helyen áll a legsúlyosabb büntetést eredményező bűncselekmények elkövetésében, megosztva az ezt követően bemutatásra kerülő ideológiai vagy meggyőződés alapú emberölésekkel. Ilyen motiváció a tényállásokból négy esetben derül ki, ami az összes elkövető 4,49 %-a. Ebbe a kategóriába azok az emberölések sorolhatók, amelyekben a bűncselekmény közvetlen előzményeként vagy közben szexuális aktus történik, akár beleegyezésen alapuló, akár erőszakkal kikényszerített, és az emberölés az ehhez kapcsolódó motivációk (például lelepleződéstől való félelem, az aktus elutasítása) mentén következik be.³⁰

V.1.6. Ideológiai vagy meggyőződés alapú emberölések

A négy ilyen eset az összes vizsgált ügy 4,49%-át teszi ki, így – a szexuális indítékú emberölésekkel együtt – ez a kategória fordul elő a legritkábban. Ide tartoznak azok az emberölések, amelyeket az elkövető valamilyen vallási, politikai, etnikai vagy világnézeti meggyőződésből követ el. A bűncselekmény célja ilyenkor nem személyes haszonszerzés, hanem az elkövető saját eszméjének vagy identitásának kifejezése, megerősítése, illetve gyakran az általa ellenségnek vélt csoport tagjainak megfélemlítése vagy megbüntetése.³¹

²⁸ Makula György és Raffael Lajos esetében szintén az indulat vezérelte az elkövetést. A két férfi a váci börtönben közös zárkában töltötte korábbi bűncselekménye miatt kiszabott szabadságvesztését, amikor 2010 szeptemberének éjszakáján szóváltásba keveredtek egy idősebb zárkatársukkal. A sértett nem reagált provokációjukra, mire Makula és Raffael brutálisan bántalmazni kezdték. Az áldozat a bántalmazás következtében életét veszítette. Az elkövetők ezt követően öngyilkosságot kíséreltek meg, azonban mindkettőjük életét sikerült megmenteni.

²⁹ Egyértelműen ebbe a kategóriába sorolható Bódi Zsolt esete, akire az elsők között – negyedikként – szabták ki a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés ítéletét. Az elkövető az „oktogoni lövöldöző” néven vált ismertté, miután 2000. június 4-én este, egy barátnőjével történt veszekedést követően, az utcán egy hangoskodó társasággal találkozott, ami feszültséget váltott ki belőle. Nem sokkal később betért az Oktogonnál található McDonald's étterembe, ahol felismerte a korábban látott három fiataalt. Rövid idő múltán odament az asztalukhoz, és közvetlen közelségtől két személyt fejbe, egy harmadikat mellkason lőtt. Két áldozat a kórházban belehalt sérüléseibe. Ezt követően Bódi egy számára ismeretlen, 17 éves járókelőre is tüzet nyitott; a sértett életét a gyors orvosi beavatkozás mentette meg.

³⁰ Ilyen például Pongrácz Tamás esete, aki elképesztő brutalitással gyilkolta meg a 14 éves Hugyecz Violetta-t, aki a közeledését visszautasította. A végig védekező sértettet végül a szennyvízgödörbe dobta és ott rendkívüli kegyetlenséggel szurkálta, ahol csak érte, mindaddig, míg életjelt adott.

A 33 éves Eberling Józsefet ismerősei tisztességes, kisgyermekes családapának gondolták. Azt azonban nem tudták róla, hogy nemcsak igénybe vette örömlányok szolgáltatását, hanem egy esetben gyilkolt is. Eberling – az aktus sikertelenségének titokban tartása miatt – ökölrel, majd gépkocsi emelővel verte agyon a 18 éves nőt. Második, szintén prostituált sérelmére elkövetett gyilkossági kísérletét követően kapták el és vonták felelősségre.

³¹ Ide tartozik például az a támadássorozat, melyben Kiss Árpád és testvére, Kiss István, valamint Pető Zsolt 2008-

V.2. Az ítéletek alapjául szolgáló bűncselekmények

A következőkben azt vizsgálom, hogy milyen bűncselekmények miatt szabták ki első fokon a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést. Három esetben nem állt rendelkezésemre ítélet és azt a másodfokú határozatból sem tudtam megismerni, így ezek az adatok a kiértékelésben nem szerepelnek.

Elsőként azokat a legsúlyosabb bűncselekményeket összesítettem, melyek a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásának alapját képezhették.

A jelenleg hatályos Büntető Törvénykönyv 44. § (1) bekezdése meghatározza azon bűncselekmények körét³², amelyek esetén a bíróság kizárhatja a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét. A köznyelvben „három csapásként” emlegetett, a szankciórendszer szigorítását célzó reform előzményeként már a 2009. évi LXXX. törvény bevezette az erőszakos többszörös visszaeső kategóriáját. Ez a jogszabály kimondta, hogy az ebbe a körbe tartozó elkövetők – valamint a bűnszervezetben elkövetők – esetében a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége kizárt. Egyúttal rögzítésre került az is, hogy mely bűncselekmények minősülnek személy elleni erőszakos bűncselekménynek³³. Ez a változás jelentős hatással volt a TÉSZ-re ítélhető elkövetői kör meghatározására, hiszen ettől kezdve nem kizárólag a korábban tételesen felsorolt esetekben volt kiszabható a legsúlyosabb szankció, hanem lehetővé vált annak alkalmazása bármely személy elleni erőszakos bűncselekmény esetén is, amennyiben az elítélt ebből a körből harmadik alkalommal követett el bűncselekményt.

A 89 vizsgált ítélet közül 84 esetben (94,38%) a bíróság befejezett emberölés büntette miatt szabott ki tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést. Négy esetben (4,49 %) az emberölés kísérlete minősült a legsúlyosabb bűncselekménynek, egy esetben (1,12%) pedig emberriesség elleni büntett képezte az ítélet alapját.

Második lépésként azt vizsgáltam, hogy az ítéletek milyen arányban tartalmaznak egyetlen bűncselekményt – függetlenül attól, hogy azt az elkövető hány alkalommal és milyen

---

ban és 2009-ben összesen kilenc helyszínen hajtott végre fegyveres támadást romák otthonai ellen. A bűncselekmény-sorozat következtében hat ember, köztük egy gyermek halt meg, míg további öt ember szenvedett súlyos sérüléseket. Mindhárom elkövetőt tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték.

Ugyanebben a körben jelenik meg F. Hassan esete, aki miután csatlakozott az Iszlám Állam terrorszervezethez – a 2015. évre a szervezet egy kisebb fegyveres csoportjának parancsnoka lett. Az elítélt a terrorszervezet céljaival azonosult, melynek része volt a Szíriai Arab Köztársaság területén az alkotmányos, társadalmi és gazdasági rend megváltoztatása, és az elfoglalt területeken az Iszlám Állam hatalmának kiépítése, majd fenntartása. Ennek a törekvésnek része volt az is, hogy az Iszlám Állam az uralma alatt álló területek lakosságát kivégzésekkel, kínzásokkal módszeresen megfélemlíti, a szervezethez nem csatlakozó, a bevezetett törvényeik szerint az „iszlám ellenségeinek” tekinthető személyeket, közösségeket elrettentő módszerekkel megbünteti vagy megsemmisíti.

³² Népirtás, emberriesség elleni bűncselekmény, apartheid, hadikövet elleni erőszak súlyosabban minősülő esete, védett személyek elleni erőszak, nemzetközi szerződés által tiltott fegyver alkalmazása, egyéb háborús büntett, emberölés súlyosabban minősülő esete, emberrablás súlyosabban minősülő esete, emberkereskedelem és kényszermunka súlyosabban minősülő esete, alkotmányos rend erőszakos megváltoztatása, rombolás súlyosabban minősülő esete, fogolyzandulás súlyosabban minősülő esete, terrorcselekmény, jármű hatalomba kerítése súlyosabban minősülő esete, közveszély okozása súlyosabban minősülő esete, zendülés súlyosabban minősülő esete, előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak súlyosabban minősülő esete, ha azt személy elleni vagy dolog elleni erőszakkal követik el.

³³ Az alkotmányos rend elleni erőszakos szervezkedés, a lázadás, a népirtás, az apartheid, a polgári lakosság elleni erőszak, a bűnös hadviselés, a hadikövet elleni erőszak, az egyéb háborús büntett, az emberölés, az erős felindulásban elkövetett emberölés, a testi sértés, a kényszerítés, a lelkiismeret és vallásszabadság megsértése, a közösség tagja elleni erőszak, az egyesülési, a gyülekezési szabadság, valamint a választási gyűlésen való részvétel jogának megsértése, a személyi szabadság megsértése, az emberrablás, az emberkereskedelem, az erőszakos közösülés, a szemérem elleni erőszak, a bántalmazás hivatalos eljárásban, a hivatalos személy elleni erőszak, a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak, a hivatalos személy támogatója elleni erőszak, a nemzetközileg védett személy elleni erőszak, a terrorcselekmény, a légi jármű, vasúti, vízi, közúti tömegközlekedési vagy tömeges áruszállításra alkalmas jármű hatalomba kerítése, az önbíráskodás, a rablás, a zsarolás, a zendülés minősített esetei és az előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak

minőségben valósította meg. Ebben a körben a kiértékelt ítéletek száma eggyel bővült, így összesen 87 esetet elemeztem. Az egyik ügyben ugyan nem állt rendelkezésre a teljes határozat, de az elkövető legsúlyosabb cselekménye más források alapján egyértelműen azonosítható volt. Az adatok szerint 32 olyan eset volt, amelyben a legsúlyosabb bűncselekmény önállóan szerepelt az ítéletben, vagyis nem társult hozzá más bűncselekmény. ez az összes ítélet 36,78 %-a.

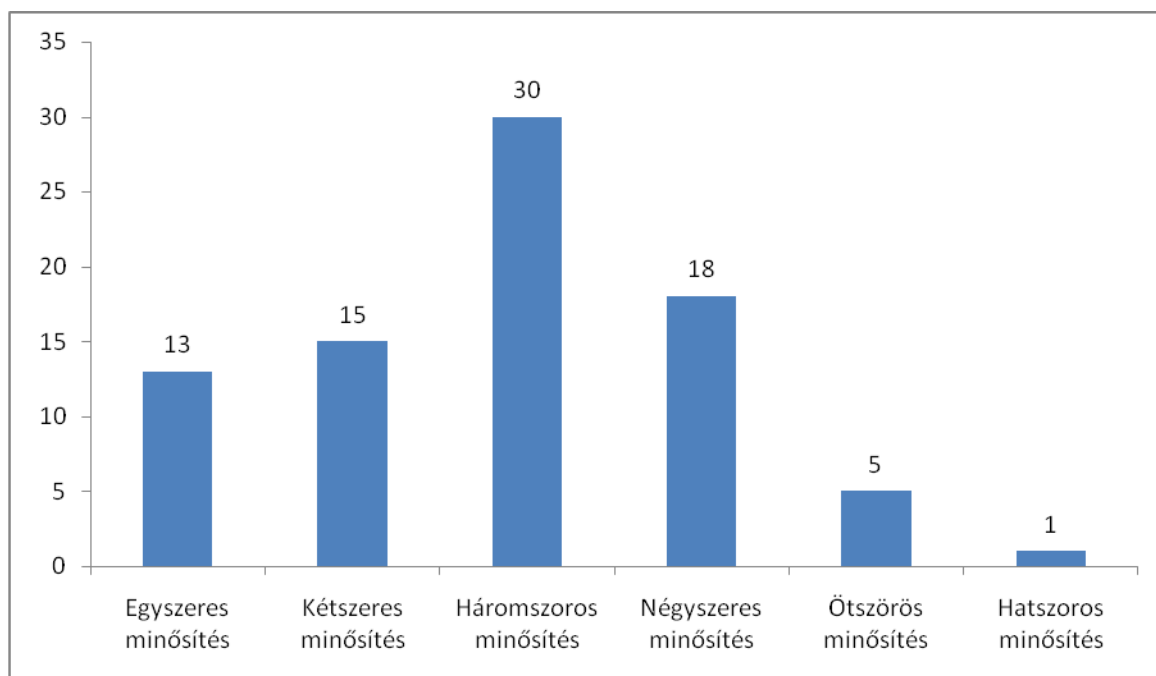
Ezt követően, mivel az elítéltek jelentős többsége – 55 ítélet, 63,22 % - nem csupán egyetlen bűncselekmény miatt került bíróság elé, hanem több, egymással összefüggő vagy egymást követő cselekmény is szerepelt az eljárásban – arra is kitértem, hogy a legsúlyosabb bűncselekmény mellett jellemzően milyen további tényállások fordulnak elő, és ezek milyen gyakorisággal jelennek meg.

A TЭСZ-ítéletet megalapozó legsúlyosabb – jellemzően emberöléses – bűncselekmények mellett összesen 39 különböző bűncselekmény-típus fordult elő.

A több-bűncselekményes ítéletek felében – 28 esetben, ami az összes ilyen ítélet 50,1%-a – szerepelt a rablás az elkövetett bűncselekmények között, ami megerősíti a korábbi megállapítást, miszerint az elkövetők motivációja túlnyomórészt a haszonszerzés volt. A második leggyakoribb bűncselekménytípus a lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés büntette, ami 19 esetben (34,55%) fordult elő – nem meglepő módon, tekintettel arra, hogy ezek az ítéletek gyakran fegyveres cselekményekhez kötődnek. A harmadik leggyakoribb kísérő tényállás a testi sértés, amely 15 ítéletben (27,27%) jelent meg.

V.3. A minősített emberölések jellemzői a vizsgált esetekben

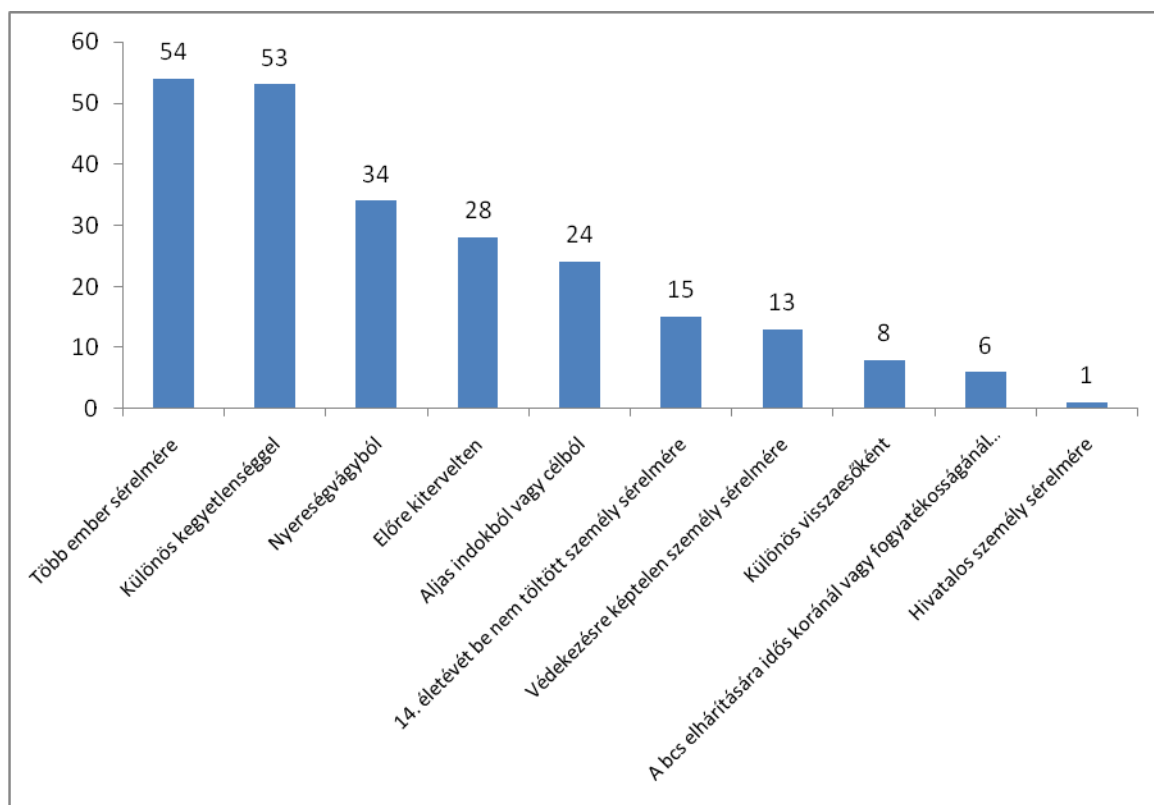
A kiértékelés során vizsgálat tárgyát képezte az is, hogy az emberölések esetében milyen és mennyi minősítő körülmény jelent meg az ítéletekben. Az elemzés alapjául 82 olyan eset szolgált, amelyekben e szempontból rendelkezésre álltak az adatok. Tekintettel arra, hogy a hatályos büntetőjogi szabályozás az emberölés minősített eseteihez kapcsolódóan lehetőséget biztosít a feltételes szabadságra bocsátás kizárására, elviekben már egyetlen minősítő körülmény fennállása is elegendő lehet a TЭСZ-ítélet megalapozásához. A vizsgált ügyek alapján azonban az egyszeres minősítés viszonylag ritka: mindössze 13 esetben (15,85%) fordult elő. Érdekes adat, hogy az egyszeri minősítések esetében az esetek több mint felében (7 ítélet, 53,84%) a minősítés a különös kegyetlenséggel történt elkövetés. A leggyakoribb a háromszoros minősítés volt, amely 30 ügyben, azaz az esetek 36,58 %-ában jelent meg.

9. ábra: Az emberölések minősítés szerinti megoszlása

A legtöbb, hatszoros minősítés egyetlen esetben fordult elő és a szerb származású Bojic Draganhoz köthető, aki szerb állampolgárként vált ismertté Magyarországon, miután a csepeli hajléktalanbanda vezéréként több emberölést is elkövetett. 2007 szilveszterén megszökött egy szerb börtönből, majd Budapestre érkezve a Boráros tér környékén csatlakozott egy hajléktalan közösséghez. A csepeli eperföldek közelében vertek tanyát, ahol kábítószer – elsősorban marihuánát – termesztettek, miközben különféle kisebb bűncselekményekből éltek. A banda több gyilkosságot is elkövetett. Bajicot végül öt ember megölése miatt ítélték el. Egy börtöninterjúban később azt nyilatkozta, hogy nem bánja, amit tett, és ha újra dönthetne, ismét ölné. Azt is hozzátette, hogy számára a gyilkosság nem jelent lelkiismereti terhet, és nem is tudja, hány emberrel végzett pontosan.

A minősítő körülmények közül a leggyakrabban a több ember sérelmére történő elkövetés (54 eset, az összes vizsgált ügy 65,85%-a), valamint a különös kegyetlenség (53 eset, 64,63%) fordult elő.

10. ábra A minősítések vizsgálata az elsőfokú TÉSZ-ítéletek alapján

V.4. TÉSZ ítéletek megoszlása a visszaesők arányában

Az ítéletek kiértékelése során minden büntetőjogi kutatás esetében lényeges szempont a visszaesők arányának vizsgálata. A jelen vizsgálat során értékelt 89 jogerős ítéletből 3 esetben nem állt rendelkezésre adat az elkövető előéletéről. A fennmaradó 86 esetből 47 elkövető (52,80%) nem minősült visszaesőnek. Hat elítélt (6,47%) visszaesőként, további hat fő (6,47%) különös visszaesőként szerepelt az ítéletben. Hét esetben (7,86%) többszörös visszaesést állapított meg a bíróság, míg 20 elkövető (22,47%) esetében az erőszakos többszörös visszaeső minősítést alkalmazták.

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés elemzésekor két visszaesői csoport is kiemelt jelentőséggel bír. Az első a különös visszaeső esete, amelybe az az elkövető tartozik, akit korábban szándékos bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, és a büntetés letöltésétől vagy végrehajthatósága megszűnésétől számított három éven belül újabb, az előzővel azonos vagy hasonló jellegű bűncselekményt követ el. Ez a kategória azért bír jelentőséggel a TÉSZ-ítéletek vonatkozásában, mert a jogszabály értelmében a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásának előfeltétele a minősített emberölés megállapítása, és a különös visszaesői státusz egyike annak a tizenkét minősítő körülménynek, amely önmagában is megalapozhatja a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását.

Az erőszakos többszörös visszaeső fogalmát a 2009. évi LXXX. törvény vezette be a korábbi Büntető Törvénykönyvbe. A módosítás értelmében erőszakos többszörös visszaesőnek minősül az a többszörös visszaeső, aki legalább három alkalommal személy elleni erőszakos bűncselekményt követett el. Ugyanezen törvény rendelkezik arról is, hogy az erőszakos többszörös visszaeső feltételes szabadságra nem bocsátható, vagyis ilyen esetben a bíróság nem élhet mérlegelési jogkörrel: életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén az ítélet automatikusan tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést jelent.

A vizsgált ítéletek közül 20 esetben a bíróság éppen ezen okból nem mérlegelhette a feltételes szabadság lehetőségét. Amennyiben azonban figyelembe vesszük, hogy az erőszakos többszörös visszaesői minősítést megállapító törvényi rendelkezés csak 2009. augusztus 2-ától hatályos, és az összes esetből kivonjuk azokat, amelyekben az elkövetés e dátum előtt történt – ez 19 esetet jelent –, úgy az látható, hogy a jogintézmény bevezetését követően a TÉSZ-ítéletek 28,57%-ában ezen minősítés alapján, mérlegelés nélkül hozta meg a bíróság a döntést.

V.5. A TÉSZ ítéletek megoszlása a bünszervezetben elkövetés szempontjából

A bünszervezetben elkövetett bűncselekmények kiemelt jelentőséggel bírnak a büntetés kiszabás során, mivel a szervezett elkövetési forma önállóan is súlyosító körülménynek minősül. A jogalkotó a bünszervezetben történő elkövetést nem csupán a bűnisméltés fokozott veszélyeként kezeli, hanem olyan elkövetési módként, amely rendszerszintű fenyegetést jelent a társadalomra nézve. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel végződő ügyek szempontjából ez a második olyan esetkör, melynek megvalósulása kizárja a bírói mérlegelés lehetőségét, és automatikusan a feltételes szabadságra bocsátás kizárását vonja maga után. A vonatkozó ítéletekben 9 ilyen eset szerepel.³⁴

V.6. Társtettség megállapítása a TÉSZ ítéletekben

A társtettség jogintézményének célja, hogy azok is felelősségre vonhatók legyenek a bűncselekmény egészéért, akik saját magatartásukkal annak csupán egy részét valósították meg. Amennyiben a cselekményt nem egyedül, hanem több személy közreműködésével követik el, a tettesek szándékerősítő hatással lehetnek egymásra, és a közösen végrehajtott bűncselekmény a sértett szempontjából is fokozottabb veszélyt jelent. A társtettesek a jog szerint azonos módon felelnek a teljes bűncselekményért, függetlenül attól, hogy az elkövetési magatartást ki milyen mértékben valósította meg. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel záruló ügyek jelentős részében társtettesi alakzat is megállapítást nyert³⁵, amely a szervezetség, az előkészület és a közös szándék szempontjából is súlyosító körülményként értékelhető.³⁶

A vizsgált ítéletek közül 25 esetben a bíróság társtetteskénti elkövetést állapított meg, további 4 ügyben pedig az elkövetés részben társtettesi formában valósult meg.

V.7. Részesi alakzat a TÉSZ ítéletekben

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel végződő ügyekben nem minden

³⁴ További 20 esetben az erőszakos többszörös visszaesés szolgált alapul a mérlegelés nélküli büntetés kiszabáshoz. Mivel egyetlen ítélet sem tartalmazta egyszerre a bünszervezetben elkövetés alapján történt kötelező büntetés kiszabást és az erőszakos többszörös visszaesést, így összesen 29 olyan ügy azonosítható, ahol a bírónak nem állt rendelkezésére mérlegelési lehetőség. Tekintettel arra, hogy a 2009. évi LXXX. törvény jogszabályi rendelkezései 2009. augusztus 2-től hatályosak, és kizárólag az ezt követően elkövetett bűncselekményekre alkalmazhatók, a releváns 70 ítélet alapján megállapítható, hogy az esetek 41,42%-ában a bíróság kötött volt a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásában.

³⁵ A társtettesi alakzatot kizárólag a TÉSZ ítéletet megalapozó legsúlyosabb bűncselekmények esetében vizsgáltam

³⁶ az 56. BKv. szerint a társtettség általában súlyosító körülmény arra tekintettel, hogyha a bűncselekményt több személy együttesen követi el, akkor egyrészt egymás szándékát erősítik, másrészt a több elkövetővel szembeni védekezést is megnehezítik.

esetben önálló tettesként valósult meg az elkövetés. A vizsgált ítéletek között több alkalommal is megállapítást nyert részesi magatartás – így különösen felbujtás vagy bűnsegély –, melyek esetén a büntetőjogi felelősség alapját nem a közvetlen elkövetés, hanem a tettesi cselekmény előidézése vagy elősegítése képezte. Az alábbiakban e részesi alakzatok előfordulásának arányait mutatom be.³⁷

V.7.1. Bűnsegédként történő elkövetés

A bűnsegéd esetében – hasonlóan a felbujtóhoz – a büntetőjogi jogkövetkezményeknél a parifikáció elve érvényesül, azaz ugyanaz a büntetési tétel irányadó, mint a tettesek esetében. Mégis, az elmúlt huszonöt év joggyakorlatát áttekintve az állapítható meg, hogy a bíróságok a bűnsegédre inkább a törvény által rendelt büntetési tétel alsó határához, mintsem annak középértékéhez közeli büntetést szabnak ki³⁸. Így azon büntetőeljárásokon belül, melyekben TÉSZ ítéletet hoztak is kiemelkedő súlyúak azok az esetek, ahol ezt az ítéletet az elkövetőre bűnsegédi minőségben szabták ki.

Az első három esetben a bíróság az elkövetői magatartást részben bűnsegélyként, részben társtettesként értékelte; ezek az ítéletek a romák ellen elkövetett, országos visszhangot kiváltó támadássorozathoz kapcsolódnak. A második ügy, amelyre a tanulmány korábban már szintén utalást tett, a 71 áldozattal járó embercsempészettel összefüggő bűncselekményhez köthető: ebben az eljárásban a bíróság egy személyt tettesként, két másikat pedig bűnsegédként ítélt el az életellenes cselekmény miatt.

V.7.2. A felbujtóként történő elkövetés

A 89 ítélet közül összesen két esetben található olyan, melyben felbujtó kapott tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést. Az első ilyen eset Polc Erika esete, aki felbérelt két hajléktalant a 11 éves Szita Bence meggyilkolásához, a második eset pedig Magyar Róbert esete, aki „Fekete Sereg” néven több száz fős bűnözői bandát szervezett és irányított.

Közismert TÉSZ ítélettel záródó eset a „csepeli kettős gyilkosság” története, melyben Deme Gábor, az iskola korábbi igazgatóhelyettese, akit sikkasztás miatt felfüggesztett az iskolaigazgató, Takács László, felbujtotta Kun Tamást, az iskola egykori gondnokát, hogy ölje meg Takácsot és segítsen a sikkasztással kapcsolatos bizonyítékok eltüntetésében. A gyilkosság napján az igazgató nem egyedül érkezett az iskolába, hanem vele tartott egy fiatal tanár, Papp László is, így mindketten Kun Tamás áldozatává váltak. A gyilkosságok elkövetésénél Deme végig jelen volt, a bizonyítékok eltüntetésében is segédkezett. Ebben az esetben azonban míg Kun Tamás tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést kapott, Deme Gábor esetében 36 év után fennáll a feltételes szabadulás lehetősége. Ekkor 75 éves lesz.

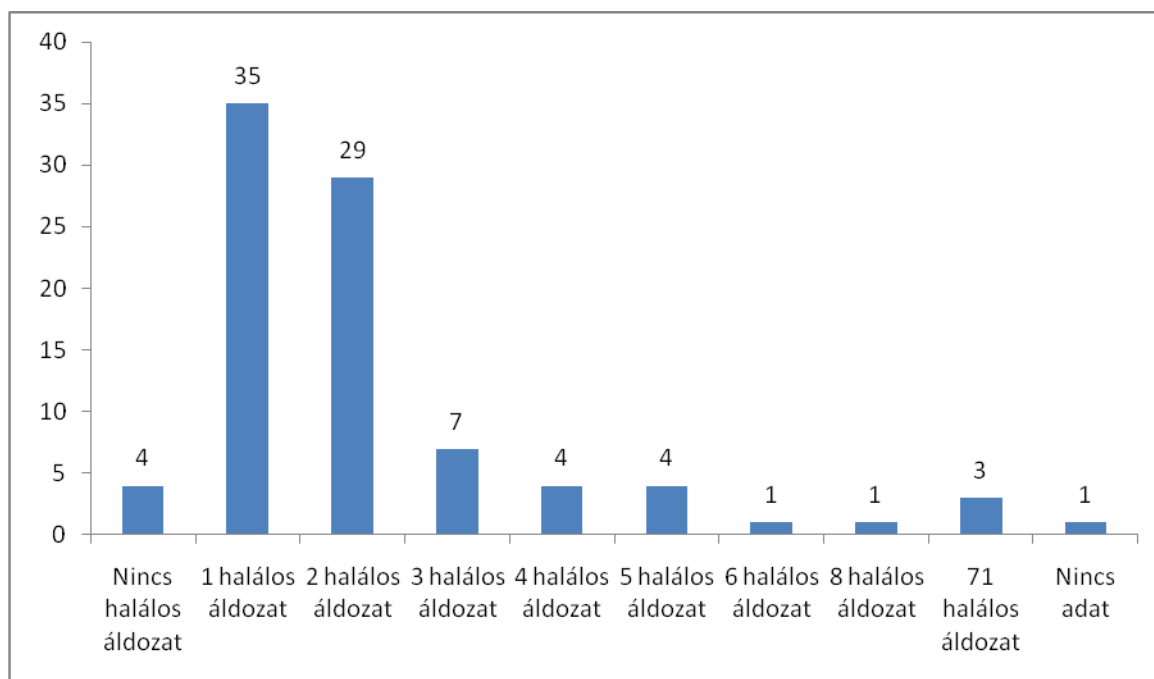
V.8. Az ítéletek megoszlása a halálos áldozatok száma alapján

A vizsgálat során az elemzésem kiterjedt arra is, hogy az egyes esetek hány halálos áldozattal jártak. A sértettek számának elkövetőnkénti vizsgálata fontos szempontot jelentett a cselekmények súlyosságának és a bíróság által alkalmazott büntetések indokoltságának megértésében.

³⁷ A részesi alakzatot kizárólag a TÉSZ ítéletet megalapozó legsúlyosabb bűncselekmények esetében vizsgáltam

³⁸ Mészáros Ádám: A részesség járulékoságának és a részesek büntetésének törvényi szabályozásáról de lege ferenda. In Büntetőjogi Kodifikáció, 2003/4. szám, 29–33.

A vizsgált 89 eset közül egy ügyben nem állt rendelkezésre információ a halálos áldozatok számára vonatkozóan. A fennmaradó 88 ítélet alapján összesen 203 halálos áldozat azonosítható. Az esetek közül 49-ben az elkövetés több mint egy emberélet kioltásával járt, míg 21 esetben három vagy annál is több halálos áldozat szerepelt. Ezek az adatok egyértelműen alátámasztják azt a következtetést, hogy a bíróság a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést jellemzően olyan ügyekben alkalmazza, ahol az elkövetés több ember halálát okozta.

12. ábra: Az emberölések halálos áldozatainak száma az elsőfokú T&SZ-ítéletek alapján

Külön vizsgálat tárgyát képezték azok az esetek, amelyekben nem történt haláleset, vagy legfeljebb egy halálos áldozat szerepelt az ítéletben. Ebbe a körbe összesen 39 ügy tartozott. A vizsgálat célja az volt, hogy feltárja, e csoportban milyen arányban fordulnak elő visszaesők, különös tekintettel arra a feltételezésre, hogy ez a tényező érdemben befolyásolhatta a bíróság döntését a legsúlyosabb büntetés kiszabása során. A 39 esetből 18-ban az elítélt erőszakos többszörös visszaesőnek minősült, így ezekben az ügyekben a bíróság mérlegelési lehetősége kizárt volt: a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása kötelezően alkalmazandó jogkövetkezményként következett be. Figyelemre méltó, hogy a teljes adatbázisban szereplő 20 erőszakos többszörös visszaeső közül 18 olyan bűncselekményt követett el, amely vagy nem járt halálos áldozattal, vagy legfeljebb egy sértett életét követelte. Ez az arány egyértelműen a „három csapásként” ismertté vált szigorító szabályozás következményeként értékelhető.³⁹

³⁹ Mind a négy esetben késelés történt, ám az áldozatok életét végül sikerült megmenteni. Az első elkövető többször is megszurta élettársát, miután a nő visszautasította szexuális közeledését – ezt a férfi úgy értelmezte, hogy a nőnek új partnere lehet. A második elítélt feltételes szabadságra bocsátása után hajléktalanként élt, amikor régi ismerőse – a későbbi sértett – befogadta őt saját építésű faházába, ahol élettársával lakott. A férfi később szexuális kapcsolatba került jötevője élettársával, és amikor ezt a sértett számonkérte, megkéselte őt. A harmadik esetben az elkövető egy taxifőrt támadott meg késsel, értékei átadására kényszerítette, majd elmenekült. A sértett ugyan nem szenvedett életveszélyes sérülést, de az életveszély reálisan fennállt; a súlyosabb következmények elmaradása pusztán a véletlenül múlt. A negyedik elkövető korábban élettársával közös gyermeket nevelt, majd emberölés miatt szabadságvesztést töltött. Fogvatartása alatt a nő új kapcsolatba került, három gyermeket szült új partnerétől, ám a férfi szabadulása után kapcsolatukat ismét felmelegítették. A nő azonban végül úgy döntött, hogy új párja mellett marad. Ezt követően a terhelt bozótívágó késsel támadt a

V.9. Az életellenes cselekményeknél használt eszközök

Az elkövetési módok és eszközök vizsgálata alapján megállapítható, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel záruló ügyek többségében a fizikai erőszak közvetlen alkalmazása dominál. A 89 eset közül 44-ben történt közvetlen fizikai bántalmazás, amelyhez az elkövetők jellemzően különböző, hétköznapi tárgyakat használtak eszközként. A leggyakrabban előforduló bántalmazási eszközök az ásó és a vasrúd (4–4 eset), de előfordult feszítővas, kalapács, lapátnyél, sodrófa, villáskules és szódásszifon is. Az adatok tanúsága szerint az elkövetők több alkalommal is olyan tárgyakat alkalmaztak, amelyek eredeti rendeltetése nem bűncselekmény elkövetésére szolgál, hanem háztartási vagy építkezési eszköz.

A fegyverrel elkövetett emberölések közül 19 esetben használtak lőfegyvert, 1 alkalommal gázpisztolyt, 17 esetben pedig kést, ezek mellett más vágó és szúróeszközök – például bozótvágó kés (4 eset), fejsze (3 eset), balta (4 eset) – is szerepeltek az eszközök között. Egy esetben az elkövető egy azonosítatlan éles eszközzel szúrta le az áldozatot.

A fojtásos esetek száma 11 volt, ezek közül egy esetben az elkövető kötélből készített hurkot használt.⁴⁰ További három esetben a halál vízbe fojtás, három másik esetben pedig zárt térbe zárás miatti fulladás következményeként állt be.

Az ölési módszerek között külön figyelmet érdemelnek azok az esetek is, amikor az elkövető a halált tűz útján idézte elő. Két esetben a sértettet közvetlenül felgyújtották, további három esetben pedig Molotov-koktélt vetettek be. Egy esetben az elkövető rágyújtotta a házat a bent tartózkodó sértettekre.

További három esetben élve eltemetés szerepelt a megállapított elkövetési módok között. Három ügyben nem áll rendelkezésre pontos adat az alkalmazott eszközről.

Az eszközhasználat sokszínűsége arra utal, hogy a cselekmények elkövetésekor az eszközválasztás gyakran az adott helyzetből, alkalmi lehetőségekből adódott, nem pedig előre megtervezett, tudatosan kiválasztott módon történt. Az erőszakos cselekmények brutalitása és a használt eszközök hétköznapi jellege különösen hangsúlyossá teszi az ölési szándék és az elkövető pszichés állapotának vizsgálatát is.

VI. Összegzés

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés magyarországi alkalmazásának elmúlt 25 évét vizsgáló kutatás empirikus alapokon nyugvó, átfogó képet nyújt a legszigorúbb büntetés kiszabásának gyakorlatáról.

Az ítélkezési gyakorlat időbeli és területi eloszlása, valamint a másodfokú és felülvizsgálati eljárások vizsgálata világosan mutatja: a TÉSZ kiszabásának gyakorlata nem egységes, és számos esetben tükrözi a bírói mérlegelés sajátosságait. Bár az ítéletek száma a halálbüntetés eltörlését követő évtizedekben nem haladta meg a korábbi kivégzésekkel záruló ügyek számát, a szankció fokozatosan beépült a bírói gondolkodásba.

A kutatás részletesen feltárta a TÉSZ-re ítélt személyek szociodemográfiai és pszichés hátterét. Az elemzés alapján a legtöbb elkövető fiatal felnőttként vagy a harmincas éveiben követte el a legsúlyosabb bűncselekményt, gyakran már korábban is erőszakos, illetve vagyon elleni büntettek miatt ítélték el őket. A vizsgált minta alapján a stabil családi háttér, rendszeres jövedelem és magasabb iskolai végzettség jellemzően nem volt jelen ezeknek az elkövetőknek

rivalisára, akinek életét csak az erőn felüli védekezés mentette meg.

⁴⁰ Ember Zoltán 2002-ben, majd 2004-ben hatolt be egyedül élő, idős emberekhez és egy filmből ellesett módszerrel gyilkolta meg őket. A nyakukra és lábukra hurkot kötött, a kényszeredett testhelyzetből szabadulni akaró áldozatok pedig saját magukat fojtották meg.

az életében.

A tanulmány rávilágít arra is, hogy a kötelező kegyelmi eljárás intézményének bevezetése pszichológiai értelemben is jelentős hatást gyakorolt: az öngyilkosságok száma a bevezetést követően látványosan csökkent, ami azt mutatja, hogy a remény lehetősége – még ha távoli is – mérhetően befolyásolja a fogvatartottak pszichés állapotát.

Az eredmények nemcsak a TÉSZ jogalkalmazási mintázatait tárják fel, hanem szélesebb társadalmi és büntetőpolitikai összefüggésekre is rámutatnak: Mindez hozzájárulhat ahhoz, hogy a legsúlyosabb büntetési forma további alkalmazása során a szakmai, emberi jogi és etikai szempontok egyaránt hangsúlyosan érvényesülhessenek.

Irodalomjegyzék:

2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

Bfv.II.1812/2014/7. (2015. június 11)

Case of László Magyar v. Hungary Application no. 73593/10 (2014.05.20)

Fővárosi Bíróság, 4.B.343/2004. (2004.12.23)

Fővárosi Ítéltábla 1.Bf.564/2005/37. (2005.10.25)

Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.73/2010/17. (2011. január 18.)

J. N. Sz. Megyei Bíróság 8.B.184/2006/385. számú ítélet, 2008.11.19.

Központi Statisztikai Hivatal. (2007). Az ismertté vált bűncselekmények és elkövetőik Magyarországon. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/orsz/ismertbun.pdf> (Letöltve: 2025.05.31)

Központi Statisztikai Hivatal. (2018). Szociális statisztikai évkönyv, 2017. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal.

Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin – Kerezsi Klára – Lévay Miklós (szerk.): Kriminológia. Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest, 2020. <https://doi.org/10.55413/9789632959313>

Csúri Andrea: A fiatal felnőtt életszakasz büntetőjogi szabályozásának lehetőségei. In Lévay Miklós – László Viktor (szerk.): A büntetőjog dogmatikája és gyakorlata. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2018, 193–209. o.

Erikson, Erik H.: Az emberi fejlődés nyolc korszaka. In Buda Béla (szerk.): Pszichológiai szemelvények. Tankönyvkiadó, Budapest, 1991.

Mészáros Ádám: A részesség járulékoságának és a részesek büntetésének törvényi szabályozásáról de lege ferenda. In Büntetőjogi Kodifikáció, 2003/4. szám, 29–33.